

Gemeenteraad gemeente Heumen

(Afschrift aan: College van B&W)

bezoekadres
Kerkplein 6
6581 AC Malden

postadres
Postbus 200
6580 AZ Malden

tel 14 024
heumen@heumen.nl
www.heumen.nl

Onderwerp: Briefadvies quick scan Inkomensondersteuning

Datum: 21 maart 2024

Uw brief:

Ons kenmerk: 202810

Bij beantwoording datum en ons kenmerk vermelden

Behandeld door: Rekenkamer Heumen

bank
NL44BNGH 0285 0038 95
NL87RABO 0131 6010 08

Geachte leden van de gemeenteraad,

De rekenkamer Heumen heeft in het 4de kwartaal van 2023 een quick scan uitgevoerd naar Inkomensondersteuning. Een quick scan is een oriënterend onderzoek op hoofdlijnen, waarin de belangrijkste kansen, knelpunten en verbetermogelijkheden centraal staan. Het doel van de quick scan was om na te gaan hoe effectief de gemeente Heumen is in het bereiken van inwoners voor het gebruik van inkomensondersteunende regelingen. En we willen op basis van onze bevindingen handvatten bieden om het gewenste bereik van de regelingen te realiseren.

De onderzoeksopzet voor de quick scan vermeldt 7 onderzoeksvragen. In dit briefadvies delen we met uw raad per onderzoeksvraag onze bevindingen.

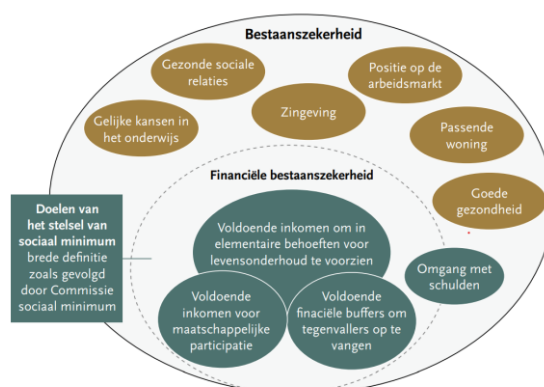
We eindigen deze brief met onze conclusies en aanbevelingen.

1 Achtergrond

De gemeenteraad van Heumen heeft in 2021 de Strategische visie 2030 'Natuurlijk met iedereen' vastgesteld. De visie geeft antwoord op de vraag: "Wat voor een samenleving wil Heumen zijn in 2030?". De visie is een kompas voor de gemeente Heumen voor de komende jaren en geeft richting aan de samenleving die Heumen in 2030 wil zijn. In de visie is als belangrijkste doelstelling geformuleerd: "het behouden en ontwikkelen van een Heumense inclusieve samenleving". Een samenleving waarin iedereen naar vermogen mee kan doen aan de lokale gemeenschap.

Aanvullend staat in het 'Coalitieakkoord 2022-2026 Inwoners centraal - Natuurlijk samen' dat de inwoners van Heumen centraal staan, dat het bestaand beleid verder wordt doorontwikkeld en dat de gemeente zich inspant om de toegankelijkheid en het gebruik van de regelingen te vergroten vanuit het streven dat iedereen mee kan doen aan de Heumense samenleving.

Het zorg dragen voor de bestaanszekerheid van burgers is een grondwettelijke taak van de Nederlandse overheid. Een belangrijk onderdeel hiervan is financiële bestaanszekerheid.

Bron: Commissie Sociaal Minimum, juni 2023

Na de Tweede Wereldoorlog werd de verzorgingsstaat ontwikkeld, waarin voor mensen die dat nodig hebben financiële bestaanszekerheid wordt geboden door een landelijke minimumuitkering (Bijstand en AOW), aanvullende landelijke toeslagen en gemeentelijke regelingen. Hoewel de afgelopen jaren het aantal mensen in armoede in Nederland door sterke groei van de werkgelegenheid en een aantal inkomensmaatregelen is afgenomen, staat de bestaanszekerheid van een omvangrijke groep Nederlanders onder druk (Commissie Sociaal Minimum, 2023). Hervormingen, bezuinigingen, en ingewikkelde en strengere voorwaarden beperken de toegang tot uitkeringen. De complexiteit van het stelsel, een stapeling van opdrachten, personeelstekorten en verouderde systemen leiden tot problemen bij uitvoeringsorganisaties. Bovendien heeft de Rijksoverheid de afgelopen decennia meer verantwoordelijkheden bij gemeenten neergelegd, zonder een evenredige decentralisatie van middelen. Volgens de Commissie Sociaal Minimum is de verhouding tussen Rijk en gemeenten en tussen gemeenten onderling bij het voorzien in inkomensondersteuning uit balans geraakt.

In vergelijking met andere kleinere gemeenten (<25.000 inwoners) heeft de gemeente Heumen relatief veel huishoudens met bijstand. Op landelijk niveau is het percentage 4,8%.

In aanvulling daarop kent de gemeente diverse inkomensondersteunende regelingen voor een brede doelgroep.

2 Onderzoeksresultaten

In deze paragraaf vermelden we onze bevindingen van de quick scan op hoofdlijnen. De meer uitgebreide onderzoeksresultaten staan vermeld in bijlage 1 “Nota Onderzoeksresultaten” en in bijlage 2 “Programmadoelen, resultaten en (beoogde) effecten Inkomensregelingen”. We rapporteren per onderzoeksvraag uit de Onderzoeksopzet (bijlage 4).

2.1 Onderzoeksvraag: Welke inkomensondersteunende regelingen biedt de gemeente Heumen en wat is het bereik van de regelingen?

De gemeente Heumen beschikt over 8 inkomensondersteunende regelingen:

- Individuele inkomenstoelage
- Individuele studietoelage
- Individuele bijzondere bijstand
- Heumenstegoed
- Vergoeding schoolkosten
- Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering
- Financiële tegemoetkoming WMO
- Kwijtschelding Gemeentelijke belastingaanslag

In bijlage 1 “Nota Onderzoeksresultaten” staat per regeling wat de beleidsdoelstelling is en welke doelgroep voor de regeling in aanmerking komt. Ook vermelden we het aantal unieke klanten per regeling in de onderzoeksperiode 2018-2022.

Om vervolgens het bereik van de regeling te kunnen berekenen, zijn cijfers nodig over de omvang van de doelgroep in de gemeente. Tijdens de quick scan is gebleken dat deze cijfers niet in openbare bronnen beschikbaar zijn. We baseren ons hierbij op de gegevens die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) verstrekt.

De 2 belangrijkste verschillen tussen de cijfers van het CBS en de benodigde cijfers voor het bepalen van de doelgroep zijn dat het CBS gegevens verstrekt over het aantal huishoudens i.p.v. over het aantal inwoners onder een bepaalde inkomensgrens en dat het CBS alleen naar het inkomen kijkt terwijl voor vrijwel alle inkomensondersteunende regelingen die de gemeente aanbiedt, een maximum geldt voor het vermogen. Deze vermogenstoets is conform de vermogensgrenzen die zijn gesteld in de Participatiewet. Alleen voor de individuele studietoelage geldt geen vermogenstoets. Deze toeslag is bedoeld voor studerende met een arbeidshandicap en over de grootte van deze doelgroep zijn ook geen gegevens beschikbaar.

Om toch een indruk te krijgen van een eventuele trend in het bereik hebben we de beschikbare inkomensgegevens van het CBS per regeling vermeld en gekeken naar de ontwikkeling in het aantal verstrekkingen en het uitgekeerde bedrag per regeling. Een hoger bereik voor de inkomensondersteunende regelingen is dé centrale doelstelling van de gemeente voor het minimabeleid zodat iedereen mee kan doen aan de Heumense samenleving. Ondanks de beperkte data over de doelgroep, blijkt volgens de rekenkamer niet uit de cijfers dat het bereik van de door de gemeente aangeboden inkomensondersteunende regelingen in de onderzoeksperiode is

toegenomen. Op basis van de inkomensgegevens van het CBS is onze vooronderstelling dat de inkomenssituatie in de gemeente Heumen gedurende de afgelopen 5 jaar ongeveer hetzelfde is gebleven.

Op sociaal-economisch gebied was er onder andere de Coronapandemie, een sterke inflatie en de gevolgen van de oorlog in Oekraïne. De effecten hiervan op inkomensniveau zijn niet zichtbaar in de CBS-cijfers. Corona zorgde er wel voor dat bioscopen, zwembaden e.d. dicht waren; dit kan de daling in het aantal verstrekkingen in de jaren 2020 en 2021 voor het Heumenstegoed verklaren. De Coronaperiode heeft daarnaast een negatieve impuls gehad voor de gemeente om inwoners te bereiken omdat er minder communicatiemogelijkheden waren, o.a. veel minder life-contacts.

Het aantal verstrekkingen door de gemeente is wel bekend. Een huishouden met een laag inkomen kan gebruik maken van meerdere inkomensondersteunende regelingen en voor sommige regelingen kunnen meerdere gezinsleden per huishouden in aanmerking komen. Onderstaande tabel vermeldt het aantal verstrekkingen, het totaal aantal zijn geen unieke klanten.

Totaaloverzicht aantal verstrekkingen inkomensondersteunende regelingen					
	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomenstoeslag	148	159	140	136	122
Studietoelage	11	15	12	7	2
Bijzondere bijstand	397	412	361	334	287
Heumenstegoed	274	257	226	184	190
Schoolkosten	32	35	30	15	11
Zorgverzekering	308	312	311	267	257
WMO	287	311	298	177	157
Totaal verstrekkingen	1.457	1.501	1.378	1.120	1.026

Het aantal verstrekkingen Inkomensondersteuning daalt in de onderzoeksperiode. Ook de uitgaven Inkomensondersteuning dalen in de onderzoeksperiode. (gehele tabel in bijlage 1)

Totaal verstrekkingen €	653.229	660.975	570.323	522.810	467.748
--------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

2.2 Onderzoeksvraag: Welke inkomensondersteunende regelingen bieden samenwerkingspartners van de gemeente en wat is het bereik van de regelingen?

De gemeente Heumen werkt samen met diverse partners op het gebied van Inkomensondersteuning. Voor de quick scan heeft de rekenkamer naar het aanbod gekeken van 4 partners: Stichting Leergeld De Stuwval, Stichting Hulpfonds Heumen, de Voedselbank Groesbeek e.o. en de Kledingbank Nijmegen e.o.. Deze partners ontvangen (o.a.) subsidie van de gemeente Heumen voor het kunnen aanbieden van ondersteuning.

Voor Stichting Leergeld en Stichting Hulpfonds geldt dat inwoners pas in aanmerking komen als ze geen gebruik (meer) kunnen maken van voorliggende voorzieningen. Leergeld richt zich specifiek op kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar. Om gebruik te kunnen maken van het aanbod van de Voedselbank en Kledingbank, heeft een inwoner een indicatie nodig van bijv. de gemeente of het

maatschappelijk werk. Huishoudens die een indicatie hebben voor een pakket van de Voedselbank komen automatisch in aanmerking voor de Kledingbank.

Stichting Leergeld De Stuwwal is sinds begin 2017 actief in de gemeente Heumen. De Stichting ondersteunt kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar bij deelname aan binnen- en buitenschoolse activiteiten die gerelateerd zijn aan het schoolgaan, waaronder ook zwemlessen (in enkele gemeenten), sportactiviteiten en culturele activiteiten, als die niet vergoed worden door voorliggende voorzieningen. De Stichting fungeert hierbij als laatste vangnet.

In 2017 heeft de gemeente besloten dat het verstrekken van een computer/laptop en het aanbieden van zwemlessen aan kinderen die daarvoor in aanmerking komen, in het vervolg door Stichting Leergeld wordt uitgevoerd. Voor de computer/laptop is een inhaalslag gemaakt van 1 per gezin als een kind naar het voortgezet onderwijs gaat, naar de regeling 1 computer/ laptop voor ieder kind dat naar het voortgezet onderwijs gaat.

In de periode 2018-2022 heeft Leergeld gemiddeld 78 kinderen per jaar bereikt (54 kinderen in 2018 oplopend naar 124 kinderen in 2022) waarbij de gemiddelde bijdrage per kind een dalende trend laat zien. Het aantal kinderen uit de doelgroep is onbekend. Per gezin en per kind kunnen meerdere ondersteuningsaanvragen toegekend worden. Als er in de regel meer kinderen per gezin worden ondersteund, zou een schatting kunnen zijn dat er ongeveer 50 huishoudens per jaar ondersteuning krijgen vanuit Leergeld.

Stichting Hulpfonds Heumen is sinds begin 2016 actief in de gemeente Heumen. Hulpfonds biedt niet nader gespecificeerde, veelal financiële, ondersteuning voor een tijdelijk probleem. Inwoners kunnen 1 keer een beroep doen op het Hulpfonds, bijvoorbeeld voor de aanschaf van een fiets. Een kleine groep inwoners heeft in de periode 2018-2022 gebruik gemaakt van het Hulpfonds; gemiddeld 22 verstrekkingen per jaar (24 verstrekkingen in 2018 dalend naar 16 verstrekkingen in 2022).

De Voedselbank en de Kledingbank bieden ondersteuning in natura. Uit de cijfers over het aantal verstrekkingen blijkt dat het hier gaat om noodhulp. Gemiddeld worden tussen de 30 en 40 huishoudens per jaar geholpen. Dat is een 0,5% van het totaal aantal huishoudens in de gemeente.

2.3 Onderzoeksvraag: Wat doet de gemeente om de doelgroep te bereiken?

Het beleidskader voor inkomensondersteuning in de periode 2018-2022 was de beleidsnota 'Samen pakken we armoede aan!' (2017). In deze beleidsnota wordt gesproken over "intensivering van het armoedebeleid", mede mogelijk gemaakt door extra beschikbaar gestelde middelen vanuit het Rijk. Met deze extra middelen worden nieuwe initiatieven ontwikkeld met als doel om "de meest kwetsbare inwoners (beter) te bereiken".

In de onderzoeksperiode heeft de gemeente veel geïnvesteerd in samenwerking, communicatie en voorlichting, nieuw aanbod van ondersteuning en vroegsignalering.

- Het Platform Armoede speelt een belangrijke rol in de samenwerking met maatschappelijke partners. Het platform, opgericht in 2016, is een netwerk van maatschappelijke partners die elkaar 2x per jaar ontmoeten. Samenwerking en verbinding ontstaat door kennis te delen, elkaar te informeren over nieuwe ontwikkelingen, de communicatie- en informatievoorzieningen te

verbeteren en door samen nieuwe initiatieven te ontwikkelen en/of uit te werken. De contacten die worden gelegd binnen het platform zijn ook voor individuele casussen van toegevoegde waarde.

- Op het gebied van communicatie en voorlichting zijn er een aantal nieuwe producten gerealiseerd, o.a. de folder “Wegwijzer Financieel Fit”, de folder “Wegwijzer voor advies en hulp bij uw inkomen”, de Kindflyer regelingen en de Geldzorgenpagina.

De eerste 3 producten zijn met name gericht op maatschappelijke partners met als doel hen te informeren over inkomensondersteunende mogelijkheden binnen de gemeente Heumen en wie wat doet. De Geldzorgenpagina geeft op hoofdlijnen informatie over de mogelijkheden met een korte verwijzing waar je moet zijn. Deze wordt gebruikt in nieuwsbrieven en als flyers in bijvoorbeeld spreekkamers/wachtkamers.

Ook is de gemeentelijke website verbeterd, vond promotie plaats in de huis-aan-huis-weekbladen (Het GemeenteNieuws) en werden de digitale nieuwsbrieven geïntroduceerd. Met de jongerenwerkers zijn afspraken gemaakt dat zij hun social media meer inzetten om jongeren te wijzen op de ondersteunende regelingen die er zijn.

- In de afgelopen jaren zijn er een paar nieuwe ondersteuningsmogelijkheden bijgekomen: Stichting Hulpfonds Heumen, Stichting Leergeld De Stuwwal, de Formulierenbrigade, aanbod voor budgetbegeleiding en thuisadministratie vanuit de Stichting SchuldHulpBuddy en de gemeente heeft een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Stichting Financieel beheer ouderen Nijmegen voor financieel-administratieve begeleiding en budgetbeheer bij 50+ers. Voor 50+ers die inkomensbeheer nodig hebben werkt de gemeente samen met andere partijen, zoals 'In Balans' uit Gennep.
- De gemeente wil inwoners met armoedeproblemen en geldzorgen zo snel mogelijk in beeld hebben. Door samenwerking met maatschappelijke partners, voorlichting aan bijv. scholen en huisartsen en afspraken met woningcorporaties en bijv. energieleveranciers, gaat de gemeente actief aan de slag bij de eerste signalen van (dreigende) financiële problemen. Intern is er een nauwe samenwerking tussen Inkomensondersteuning en Schuldhulpverlening. Met deze integrale aanpak wil de gemeente eerder inwoners bereiken en de vicieuze cirkel van armoede en schulden doorbreken.

2.4 Onderzoeksvraag: Wat doen partners van de gemeente om de doelgroep te bereiken?

De rekenkamer heeft een gesprek gehad met Stichting Leergeld en met Stichting Hulpfonds. Zowel Leergeld als Hulpfonds laten een paar keer per jaar een artikel plaatsen in de lokale of regionale krant. Beide stichtingen willen via de media meer naamsbekendheid krijgen en informatie geven over hun aanbod. In 2022 heeft Leergeld extra activiteiten ontplooid om hun bekendheid te vergroten. De Stichting constateert dat er (statistisch gezien) nog te veel gezinnen niet bereikt worden. Er zijn o.a. posters geplaatst in bushokjes enabri's, meer persberichten uitgegaan en flyers verspreid.

De rekenkamer heeft binnen de mogelijkheden van een quick scan geen gesprek gehad met de Voedselbank en de Kledingbank. De gemeente en bijv. maatschappelijk werk kunnen een indicatie afgeven om in aanmerking te komen.

Alle genoemde partners nemen deel aan het Platform Armoede. De contacten die hier worden gelegd en de informatie die wordt uitgewisseld, helpen bij het onderling doorverwijzen van individuele casuïstiek. En de gemeente plaatst de partners en hun aanbod op de zogenoemde “Geldzorgpagina” die de gemeente regelmatig publiceert.

2.5 Onderzoeksvraag: Hoe wordt de raad geïnformeerd over beleid en realisatie inzake de inkomensondersteunende regelingen?

De raad stelt de kaders door het vaststellen van beleidsnota's en via de Planning & Controlcyclus. Met deze documenten wordt de raad ook geïnformeerd over het beleid en de realisatie van de inkomensondersteunende regelingen.

Voor de periode 2018-2022 gold als beleidskader de nota ‘Samen pakken we armoede aan!’ (2017). In deze nota wordt beschreven hoe de gemeente Heumen de extra middelen vanuit het Rijk voor armoedebeleid gaat besteden. Het gaat om een bedrag van € 105.000: € 55.000 voor intensivering van het armoedebeleid en € 50.000 specifiek voor kinderen die leven in een gezin met een laag inkomen. De doelstelling is om “de meest kwetsbare inwoners (beter) te bereiken” en dat voor “alle kinderen geldt dat zij kunnen meedoen en gelijke kansen hebben”.

De teksten over Inkomensondersteuning uit de programmabegrotingen en -rekeningen 2018-2022 zijn opgenomen in bijlage 2. De doelstelling die steeds terugkomt is om inwoners die te maken hebben met armoede beter en eerder te bereiken. Deze doelstelling wordt niet gekwantificeerd en ook de termijn van (de mate van) doelrealisatie wordt niet benoemd. Om het gewenste grotere bereik te realiseren wordt in de programmabegroting melding gemaakt in de opvolgende jaren van o.a. meer samenwerking, het ruimer maken van de inkomensstoets en het instellen van een formulierenbrigade. In de rekening wordt gerapporteerd in hoeverre de voorgestelde activiteit is gerealiseerd, maar niet of het aannemelijk is of dat er indicaties zijn dat het beoogde effect nl. een groter bereik daarmee is behaald.

De informatievoorziening aan de raad vanuit de programmabegroting en -rekening is summier; per jaar vermeldt het college 1 of 2 activiteiten die het komende begrotingsjaar worden opgepakt. In de rekening volgt dan een korte terugkoppeling. De activiteiten wisselen per jaar. De raad krijgt dus een gefragmenteerd beeld over beleid en realisatie inzake Inkomensondersteuning nadat een beleidsnota over dit onderwerp is vastgesteld. Er zijn voor de raad geen trends waarneembaar. In de programmarekening rapporteert het college ook niet over een ‘lager’ niveau bijvoorbeeld over het aantal verstrekkingen, hoeveel mensen er zijn geholpen door de formulierenbrigade of wat het verruimen van de inkomensstoets heeft opgeleverd.

In ons gesprek met de vertegenwoordigers van de raadsfracties, gaven de raadsleden aan geen actieve houding aan te nemen ten aanzien van de informatie die zij van het college over dit onderwerp ontvangen. Ze staan weliswaar welwillend tegenover eventuele budgetuitbreidingen die het college voorstelt voor Inkomensondersteuning, maar vragen bij de raadsbehandeling van begroting en rekening geen extra informatie of stellen geen aanvullende beleidsinhoudelijke kaders waarop gecontroleerd kan worden.

In 2022 heeft de raad het beleidsplan 'Iedereen doet mee! 2023-2026' vastgesteld. Voor deze quick scan is het van belang in hoeverre de raad met het vaststellen van een nieuw beleidsplan ook is geïnformeerd over de behaalde resultaten in de voorgaande jaren. Een duidelijke beleidsevaluatie ontbreekt in het nieuwe beleidsplan. In het plan wordt beschreven op welke wijze de gemeente inwoners die het niet breed hebben, schulden hebben of in armoede leven ondersteunt en hoe de gemeente dit de komende jaren verder kan optimaliseren. In de beschrijving van het beleid worden wel positieve resultaten van ingezet beleid genoemd, maar niet afgezet tegen ingezette middelen en in relatie met het beoogde doel, een beter en sneller bereik van mensen in armoede. In de Inleiding staat dat "we onze inwoners steeds beter weten te bereiken"; dit wordt niet onderbouwd of aannemelijk gemaakt.

In ons gesprek met de vertegenwoordigers van de raadsfracties hebben we gevraagd of de raad bij het vaststellen van het nieuwe beleidsplan behoefte had aan een evaluatie over de voorgaande jaren. De raadsleden gaven aan dat ze de evaluatie destijds niet hebben gemist en er ook niet om hebben gevraagd. Maar het zou beter zijn geweest als er een evaluatie had plaatsgevonden omdat zoals een raadslid opmerkte "bij het stellen van de doelen, moet je weten wat er in het verleden is bereikt". En "hoe scherper de doelen des te meer je kan sturen".

2.6 Onderzoeksvraag: Wordt de informatievoorziening door de raadsleden voldoende geacht? Zo niet, welke verbeteringen zijn gewenst?

In ons gesprek met de vertegenwoordigers van de raadsfracties kwam naar voren dat de raad beter op de hoogte zou willen zijn of de mensen worden bereikt voor wie de inkomensondersteunende regelingen zijn bedoeld. Binnen de P&C-cyclus is de wens om in de begroting meer cijfermatige kaders te stellen en hierover bij de rekening te rapporteren. Welke inspanningen zijn gepleegd en wat zijn hier de resultaten van? Algemeen geformuleerde doelstellingen zijn lastig controleerbaar, zo werd gesteld. Bij het vaststellen van een beleidsplan is de wens om (vooraf) het te herijken beleid te evalueren en om over meer feiten en data te kunnen beschikken. Op basis hiervan kan je een andere keuze maken. Nu is de discussie meer algemeen inhoudelijk. En bij het vaststellen van een beleidsplan is het wenselijk concrete afspraken te maken over doelstellingen, monitoring en evaluatie.

Daarnaast werd er in het gesprek opgemerkt dat de raad zelf ook meer aandacht aan het onderwerp Inkomensondersteuning zou kunnen geven door als er beleid hierover op tafel ligt, daar expliciet bij stil te staan of een keer tijd te nemen voor een technische toelichting.

De informatievoorziening vanuit het college naar de raad wordt vanaf 2024 uitgebreid met de monitor Sociaal domein. In deze monitor worden ook gegevens opgenomen over Inkomensondersteuning en Schuldhulpverlening. De vraag of de monitor Sociaal domein gaat voldoen aan de informatiebehoefte van de raad op deze beleidsterreinen, viel buiten de reikwijdte van de quick scan.

2.7 Onderzoeksvraag: Wat is de invloed van de raad op de kaders en uitgaven voor inkomensondersteunende regelingen en over welke instrumenten beschikt de raad om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?

Het beleidskader voor Inkomensondersteuning in de periode 2018-2022 waren de beleidsnota 'Samen pakken we armoede aan!' uit 2017, de programmabegrotingen en op strategisch niveau de Strategische visie 'Natuurlijk met iedereen' en het Coalitieakkoord 2022-2026 'Inwoners centraal – Natuurlijk samen'.

Het beleidskader voor de periode 2023-2026 is vastgelegd in het beleidsplan 'Iedereen doet mee! 2023-2026'. De uitwerking naar concrete acties staat in het bijhorende Uitvoeringsplan.

De beleidsnota "Samen pakken we armoede aan" is niet door de raad vastgesteld. De gemeente ontvangt vanaf 2017 vanuit het Rijk € 50.000 per jaar voor kinderen die leven in een gezin met een laag inkomen. In de beleidsnota wordt beschreven hoe het college deze extra middelen gaat inzetten. Ook wordt in de nota beschreven hoe de in 2015 besloten intensivering van het armoedebeleid, concreet wordt uitgewerkt. Hiervoor heeft het Rijk in 2015 € 55.000 aan extra middelen beschikbaar gesteld.

De raad is met een raadsmededeling geïnformeerd over de inzet van de extra middelen voor kinderen in armoede.

De kaderstellende en controlerende rol van de raad krijgt zijn uitwerking voor een groot deel via de jaarlijkse Planning & Controlcyclus. In de kadernota, programmabegroting en programmarekening worden budgetten vrijgegeven, doelen gesteld, resultaten gemeld en wordt verantwoording afgelegd over bestede middelen.

In ons gesprek met de vertegenwoordigers van de raadsfracties kwam naar voren dat de raad in beginsel voorstellen van het college overneemt. Niet iedereen heeft de kennis om alles te volgen, zo werd opgemerkt. En: "Soms blijft het abstract en moet je er zelf helemaal induiken." "We moeten op basis van beperkte info en vanuit een politieke achtergrond een besluit nemen."

De raad heeft bij de besluitvorming over de begrotingen in de jaren 2018-2022 op het onderdeel Inkomensondersteuning een keer geamendeerd. Een door het college voorgestelde bezuiniging op het gemeentelijke minimabeleid is met dit amendement geschrapt.

Het beleidsplan Iedereen doet mee! Is door de raad vastgesteld in december 2022. Het Uitvoeringsplan is in 2023 ter kennisgeving aan de raad verstuurd. Deze 2 plannen richten zich op de periode 2023-2026 en deze periode valt buiten het kader van de quick scan. Omdat beide plannen veel informatie vermelden over ingezet beleid in de periode 2018-2022, heeft de rekenkamer ze wel bestudeerd.

Het is de rekenkamer opgevallen dat in het Uitvoeringsplan, in bijlage 4, een concrete doelstelling voor het bereik van de bijzondere bijstand wordt genoemd. Dit in tegenstelling tot voorgaande stukken (beleidsplan en begrotingen). De geformuleerde doelstelling is: We streven naar een bereik van 51%, een toename van 11% (op basis van een schatting dat in 2022 40% van de doelgroep is bereikt)¹. Voor deze toename worden extra benodigde middelen voorzien.

¹ In bijlage 2 staat een aantal kanttekeningen vermeld bij de genoemde percentages.

In de daaropvolgende programmabegroting stelt de raad een deel van deze extra middelen beschikbaar maar in de begroting is de concrete doelstelling niet opgenomen: “In zijn algemeenheid zetten we in op het vergroten van het gebruik van de inkomensondersteunende regelingen door de inwoners die hiervoor in aanmerking komen”. De controlerende rol van de raad wordt hiermee niet gediend omdat “het vergroten van het gebruik” weinig specifiek is om te kunnen monitoren.

Een overzicht van de besluitvorming door de raad over Inkomensondersteuning in de periode 2018-2023 is opgenomen in bijlage 2.

3 Conclusies en aanbevelingen

De rekenkamer heeft met de quick scan Inkomensondersteuning de vraag willen beantwoorden hoe effectief de gemeente Heumen is in het bereiken van inwoners die in aanmerking komen voor de inkomensondersteunende regelingen die de gemeente aan deze inwoners aanbiedt.

Uit ons onderzoek blijkt dat deze vraag niet eenvoudig is te beantwoorden. Enerzijds omdat concrete sturingsinformatie vanuit de gemeente ontbreekt; de gemeente Heumen wil een hoger bereik voor de inkomensondersteunende regelingen realiseren, maar hoeveel hoger (2%, 5% of 10%?) maken college en raad niet duidelijk en ook de termijn waarop deze doelstelling moet zijn bereikt (1 jaar, periode beleidsplan of periode coalitieakkoord?) is onbekend. Anderzijds is de doelrealisatie, dus wat is het percentage bereik van een inkomensondersteunende regeling, niet te meten, omdat benodigde cijfers over de precieze omvang van doelgroepen in openbare bronnen grotendeels ontbreken. Op basis van deze bronnen zijn er alleen trends waarneembaar in de ontwikkeling van het gebruik van de regelingen.

Voor een effectief beleid is het zinvol om **meetbare doelen** te formuleren en resultaten te kunnen meten. De aanbevelingen van de rekenkamer zijn:

- Oriëntatie op producten bij derden (bijv. kennisinstellingen, adviesbureaus) om gegevens over doelgroepen en bereik te verkrijgen. Wat zijn hiervan de kosten, kwaliteit en voorwaarden? Besluit nemen over wel dan niet aanschaffen (bijv. 1 keer per 5 jaar).
- Per inkomensondersteunende regeling een meetbare doelstelling inzake een hoger bereik vast te stellen in combinatie met een termijn voor doelrealisatie. Zolang het bereik niet kan worden berekend, wordt aanbevolen om doel en termijn vast te stellen op een ander niveau, bijv. het aantal unieke klanten of het aantal verstrekkingen van een regeling.
- Een beperkt aantal vaste meetbare doelstellingen met de raad afspreken en daar jaarlijks over rapporteren en in de begroting vermelden hoe aan deze doelstellingen wordt gewerkt.

Om als inwoner gebruik te kunnen maken van een inkomensondersteunende regeling gelden er criteria voor het inkomen, het aanwezige vermogen en soms, afhankelijk van de regeling, nog een specifiek criterium, bijv. het hebben van een lichamelijke beperking. De doelgroepen van de regelingen worden aan de hand van deze criteria omschreven. Zo is de doelgroep voor het Heumenstegoed: inkomen 130% van het minimum en maximum aan vermogen. Binnen deze doelgroep zijn er meerdere deelgroepen in te delen, bijv. naar type huishoudens (gezinnen met jonge kinderen, met oudere kinderen, alleenstaanden etc.), leeftijdsgroep, wel of geen migratie-

achtergrond of naar soort inkomen. De gemeente heeft beperkt inzicht in de samenstelling van de doelgroep en er is een algemeen beleid om iedereen uit de doelgroep te bereiken.

Voor een effectief beleid is het zinvol om een **goed inzicht te hebben in de doelgroep**. De aanbevelingen van de rekenkamer zijn:

- De doelgroepen van de inkomensondersteunende regelingen met behulp van data van o.a. het CBS en de monitor sociaal domein meer te analyseren en te beschrijven.
- Een profiel te maken van de klanten die momenteel worden bereikt door de gemeente (met inachtneming van privacywetgeving).
- Deze gegevens naast elkaar leggen; welke groep inwoners met een laag inkomen wordt bereikt? En welke groep met een laag inkomen maakt veel minder gebruik van de gemeentelijke regelingen? Vervolgens kan er een meer specifiek doelgroepenbeleid worden ingezet.

Het is een bekend gegeven dat een deel van de mensen die in aanmerking komt voor een inkomensondersteunende regeling het lastig vindt om deze financiële ondersteuning aan te vragen. De gemeente Heumen heeft in de afgelopen jaren meerdere initiatieven ontwikkeld om de **drempel om een aanvraag te doen zo laag mogelijk te maken**. En ook stichting Leergeld en stichting Hulpfonds stellen zich laagdrempelig op en ondersteunen inwoners bij hun aanvraag. Het vergemakkelijken van de toegang tot de inkomensondersteunende regelingen is vanuit de gemeente voor een deel belegd bij vrijwilligers. Bijv. de formulierenbrigade, SchuldHulpBuddy en bij het nieuwe inlooppunt. Een heel belangrijke schakel, maar ook kwetsbaar in continuïteit en in aansturing vanuit de gemeente. De aanbeveling van de rekenkamer is:

- Ook voor initiatieven die grotendeels worden belegd bij vrijwilligers een doelstelling te formuleren, om na een bepaalde tijd gezamenlijk te kunnen vaststellen of het gewenste doel wordt bereikt of dat er aanvullende activiteiten nodig zijn.

De gemeente heeft in de onderzoeksperiode veel geïnvesteerd in betere voorlichting en in communicatiemiddelen. Het lezen van de folders, advertenties en de website vereisen wel een redelijke kennis van de Nederlandse taal en/of digitale vaardigheid. De aanbeveling van de rekenkamer is:

- Meer aandacht te besteden aan **laaggeletterdheid, benodigde digitale vaardigheden en anderstaligheid**.

Een paar meer algemene aanbevelingen van de rekenkamer zijn:

- Bij het opstellen van een nieuw beleidsplan, het **voorgaande beleidsplan evalueren**. In het beleidsplan Iedereen doet mee! wordt geen (expliciete) evaluatie vermeld van het beleidsplan 'Samen pakken we armoede aan!'.
N.a.v. genoemd percentage bereik in beleidsplan en raadsmededeling.
- Bij het vermelden van behaalde percentages en bij berekeningen, de **onderliggende aannames toelichten** zodat de cijfers juist geïnterpreteerd kunnen worden.
- Het onderwerp Inkomensondersteuning te agenderen voor een **raadsavond**. In ons gesprek met de vertegenwoordigers van de raadsfracties kwam naar voren dat de raad meer aandacht aan het onderwerp Inkomensondersteuning zou kunnen geven.

De gemeente Heumen heeft zich in de onderzoeksperiode 2018-2022 met veel toewijding ingezet om, samen met de partners uit het Platform Armoede, inwoners te bereiken die in aanmerking komen voor Inkomensondersteuning. Onderlinge informatie-uitwisseling tussen de partners, realiseren van nieuwe communicatiemiddelen, interne samenwerking met schuldhulpverlening en het aangaan van samenwerkingsrelaties met vrijwilligersorganisaties, zijn belangrijke resultaten hiervan. Op basis van ons onderzoek en de beperkte beschikbare data, is de conclusie van de rekenkamer dat het niet waarschijnlijk is dat er in de periode 2018-2022 een hoger bereik voor de inkomensondersteunende regelingen is gerealiseerd. De Coronapandemie heeft hier voor een deel aan bijgedragen. In 2023 is het gebruik van een aantal regelingen sterk toegenomen. En stichting Leergeld bereikte in 2022 al veel meer kinderen dan voorheen. Dat is een positieve ontwikkeling, maar dat neemt niet weg dat er nog veel inwoners niet worden bereikt. Er is in de afgelopen jaren een goede uitgangspositie georganiseerd om door te ontwikkelen. Meer inzicht in de doelgroepen, meetbare doelstellingen en meer inzicht in de realisatie zijn hierbij noodzakelijk.

Mocht u vragen hebben of een toelichting wensen dan vernemen wij dat uiteraard graag van u.

Berry Roelofs

Stella van den Bosch

Voorzitter rekenkamer

Secretaris rekenkamer

Bijlagen

Bijlage 1: Nota Onderzoeksresultaten quick scan Inkomensondersteuning

Bijlage 2: Programmadoelen, resultaten en (beoogde) effecten Inkomensregelingen

Bijlage 3: Bronvermelding

Bijlage 4: Onderzoeksopzet

Bijlage 5: Bestuurlijke reactie college

Bijlage 6: Nawoord rekenkamer

Bijlage 1 Nota Onderzoeksresultaten quick scan Inkomensondersteuning

Onderzoeksvraag 1 quick scan Inkomensondersteuning

1. Welke inkomensondersteunende regelingen biedt de gemeente Heumen?

Per regeling over de periode 2018-2022:

- Wat is de beleidsdoelstelling?
- Wat is de doelgroep?
- Hoe groot is de doelgroep?
- Wat is het bereik van de regeling; in aantal inwoners en omvang in bestede middelen?
- Is er een wachttijd en zo ja wat is de ontwikkeling van deze wachttijd?

Algemene cijfers CBS

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens gemeente Heumen	7.053	7.100	7.145	7.224	7.329
Aandeel hh 101%, 1 jaar	5% = 353	5% = 355	5% = 357	4% = 289	-*
Aandeel hh 101%, 4 jaar	2% = 141	2% = 142	2% = 143	2% = 144	-
Aandeel hh 110%, 1 jaar	7% = 494	7% = 497	7% = 500	6% = 433	-
Aandeel hh 130%, 1 jaar	12% = 846	11% = 781	11% = 786	10% = 722	-
Aandeel hh 130%, 4 jaar	6% = 423	6% = 426	7% = 500	7% = 506	-

*: (nog) geen percentage beschikbaar op cbs.nl.

Toelichting

Bron: Armoedescan (cbs.nl)

In de tabel wordt het aantal huishoudens (hh) vermeld met een bepaalde inkomensgrens ten opzichte van het sociaal minimum. Dus de groep huishoudens met een inkomen tot 101%, 110% of 130% van het sociaal minimum. Het sociaal minimum is het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld. Het CBS biedt ook inzicht in de duur van het lage inkomen nl. 1 jaar of 4 jaar. 4 jaar of langer wordt een langdurig laag inkomen genoemd.

Het aantal huishoudens dat kortdurend een laag inkomen heeft, daalt volgens de CBS-cijfers in 2021 t.o.v. 2020. Er zijn nog geen cijfers over 2022 beschikbaar dus het is niet bekend of deze daling stand houdt. Het aantal huishoudens met een langdurig laag inkomen blijft voor de inkomensgrens van 101% gelijk in de periode 2018-2022 en neemt toe voor de inkomensgrens van 130%.

De cijfers van het CBS gaan over het inkomen van huishoudens, niet over het aanwezige vermogen.

A. Individuele inkomensvoorslag

Doelstelling: Jaarlijkse financiële ondersteuning aan inwoners die langdurig, minstens 3 jaar, een laag inkomen hebben. De meerkosten hoeven niet meer worden aangetoond. Het gaat om een forfaitaire vergoeding afhankelijk van de leefvorm.

Doelgroep: Inwoners van 21 jaar tot pensioengerechtigde leeftijd.
101% van het minimum, minstens 3 jaar, en maximum aan vermogen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 101% langdurig	141	142	143	144	-
Aantal unieke klanten	148	159	140	136	122
Werkelijke uitgaven €	67.682	75.663	68.872	70.133	62.244
Gemiddelde bijdrage €	457	476	492	516	510

Wat kan je zeggen over het bereik?

De CBS-cijfers vermelden het aantal huishoudens, niet het aantal inwoners uit de doelgroep. Ook zijn de CBS-cijfers inclusief pensioengerechtigden. Voor deze toeslag geldt een vermogenstoets. De gemeente streeft naar een hoger bereik voor de inkomensondersteunende regelingen. Ondanks de beperkte data over de doelgroep, blijkt uit de cijfers niet dat het bereik van deze regeling in de onderzoeksperiode is toegenomen.

B. Individuele studietoeslag

Doelstelling: Financiële ondersteuning per maand aan studenten die vanwege hun beperking niet of nauwelijks kunnen werken (bijverdienen) naast hun studie.
Doelgroep: Studerenden met een arbeidshandicap, 18 jaar en ouder.
Recht op studiefinanciering of WTOS.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal inwoners doelgroep	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Aantal unieke klanten	11	15	12	7	2
Werkelijke uitgaven €	3.975	5.625	4.275	2.676	1.800
Gemiddelde bijdrage €	361	375	356	382	900

Wat kan je zeggen over het bereik?

Er zijn geen gegevens beschikbaar over waar studerenden met een arbeidshandicap wonen. Ondanks dat informatie over de doelgroep ontbreekt, lijkt het bereik van deze regeling in de onderzoeksperiode te zijn afgenomen. Vanuit de aanname dat de doelgroep in de onderzoeksperiode ongeveer gelijk is gebleven.

C. Individuele bijzondere bijstand

Doelstelling: Vergoeding van individuele, bijzondere, noodzakelijke kosten. Deze kosten moeten worden aangetoond.
Doelgroep: Inwoners van 18 jaar en ouder.
100 of 110% van het minimum (afh. van de kostensoort) en maximum aan vermogen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 110%	494	497	500	433	-
Aantal unieke klanten	397	412	361	334	287
Werkelijke uitgaven €	289.842	276.595	259.660	260.770	230.921
Gemiddelde bijdrage €	730	671	719	781	804

Wat kan je zeggen over het bereik?

De CBS-cijfers vermelden het aantal huishoudens, niet het aantal inwoners uit de doelgroep. Voor deze vergoeding geldt een vermogenstoets.

Ondanks de beperkte data over de doelgroep, blijkt uit de cijfers niet dat het bereik van deze regeling in de onderzoeksperiode is toegenomen.

D. Heumenstegoed

Doelstelling: Bevordering van participatie, zodat iedereen, in het bijzonder de kinderen, ongeacht de hoogte van het (gezins-) inkomen in staat is mee te kunnen doen. Deelname aan sociaal-culturele, sportieve activiteiten of lidmaatschap. Elk gezinslid dat meedoet ontvangt maximaal 275 euro per persoon per jaar, te besteden bij een van de deelnemende organisaties/verenigingen.

Doelgroep: 130% van het minimum en maximum aan vermogen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 130%	846	781	786	722	-
Aantal unieke klanten	274	257	226	184	190
Werkelijke uitgaven €	64.102	62.326	56.339	42.840	43.194
Gemiddelde bijdrage €	234	243	249	233	227

Wat kan je zeggen over het bereik?

De CBS-cijfers vermelden het aantal huishoudens, niet het aantal inwoners uit de doelgroep. Er kunnen meerdere gezinsleden per huishouden aan de regeling deelnemen. Voor deze toeslag geldt een vermogenstoets.

Ondanks de beperkte data over de doelgroep, blijkt uit de cijfers niet dat het bereik van deze regeling in de onderzoeksperiode is toegenomen.

E. Vergoeding schoolkosten

Doelstelling: Bevordering van participatie van kinderen in het voortgezet onderwijs door het vergoeden van bijkomende school- en studiekosten. Het gaat om een forfaitaire bedrag van € 200 per jaar per kind. Kosten hoeven niet meer te worden aangetoond.

Doelgroep: Ouders/verzorgers van kinderen in het voortgezet onderwijs.
130% van het minimum en maximum aan vermogen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 130%	846	781	786	722	-
% met minderjarige kinderen	-	-	15	15	-
Aantal huishoudens	-	-	118	108	-
Aantal unieke klanten (hh)	32	35	30	15	11
Werkelijke uitgaven €	7.200	8.600	7.600	3.600	2.800
Gemiddelde bijdrage €	228	246	253	240	255

Bron: CBS (percentage aantal huishoudens 130% met minderjarige kinderen)

Wat kan je zeggen over het bereik?

Het aantal kinderen uit de doelgroep is onbekend. In de tabel is het aantal huishoudens vermeld met 1 of meer minderjarige kinderen. De regeling geldt niet voor alle minderjarige kinderen maar alleen voor kinderen in het voortgezet onderwijs. Er kunnen meerdere kinderen per huishouden aan de regeling deelnemen. Voor deze toeslag geldt een vermogenstoets.

Ondanks de beperkte data over de doelgroep, blijkt uit de cijfers niet dat het bereik van deze regeling in de onderzoeksperiode is toegenomen.

F. Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering

Doelstelling: Een collectieve zorgverzekering, basisverzekering en uitgebreid aanvullend pakket. Voordeliger dan een normale zorgverzekering. Gemeente verstrekt een bijdrage per maand en de zorgverzekeraars geven een korting.

Doelgroep: Inwoners met een basisverzekering bij VGZ/IZA of CZ.
130% van het minimum en maximum aan vermogen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 130%	846	781	786	722	-
Aantal unieke klanten	308	312	311	267	257
Werkelijke uitgaven €	88.492	89.789	113.106	105.982	91.874
Gemiddelde bijdrage €	287	288	364	397	357

Wat kan je zeggen over het bereik?

De CBS-cijfers vermelden het aantal huishoudens, niet het aantal inwoners uit de doelgroep. Er kunnen meerdere gezinsleden per huishouden aan de regeling deelnemen. Voor deze toeslag geldt een vermogenstoets.

Ondanks de beperkte data over de doelgroep, blijkt uit de cijfers niet dat het bereik van deze regeling in de onderzoeksperiode is toegenomen.

G. Financiële tegemoetkoming WMO

Doelstelling: Compensatie van de meerkosten als gevolg van de beperking. Het gaat om een jaarlijks forfaitair bedrag. Aantonen van kosten is niet nodig.

Doelgroep: Inwoners met een beperking of chronisch psychische of psychosociale problemen.
*130% van het minimum in 2018 en 2019, 110% in 2020 t/m 2022 en maximum aan vermogen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal inwoners doelgroep	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Aantal unieke klanten	287	311	298	177	157
Werkelijke uitgaven* €	131.936	142.377	60.471	36.809	34.915
Gemiddelde bijdrage €	460	458	203	208	222

Wat kan je zeggen over het bereik?

Er zijn geen gegevens beschikbaar over het aantal inwoners dat hiervoor in aanmerking komt. De inkomensgrens is vanaf 2020 naar beneden bijgesteld wat tot een daling heeft geleid in het aantal verstrekkingen vanaf 2021. Door deze wijziging in de toelating is de ontwikkeling van het bereik in de onderzoeksperiode niet te duiden.

H. Kwijtschelding Gemeentelijke belastingaanslag

Doelstelling: Kwijtschelding van gemeentelijke heffingen voor inwoners met een laag inkomen.

Doelgroep: Inkomen rond bijstand en maximum aan vermogen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 101%	353	355	357	289	-
Aantal unieke klanten (hh)	326	325	332	296	238
Werkelijke uitgaven €	42.172	42.568	50.975	44.881	37.242
Gemiddelde kwijtschelding €	129	131	154	152	156

Wat kan je zeggen over het bereik?

De toegang (inkomen en vermogen) voor deze kwijtschelding is vastgelegd in de wettelijke Leidraad Invordering 2008. College en raad zijn hieraan gebonden. De vermogensgrenzen zijn lager dan de grenzen uit de Participatiewet. Gemeentelijke heffingen worden per huishouden opgelegd. Het bereik is heel hoog. Dit komt m.n. omdat Munitax ieder jaar controleert of een huishouden in aanmerking komt voor automatische kwijtschelding. De daling in 2022 komt volgens Munitax waarschijnlijk omdat inwoners dat jaar door een administratieve belemmering een nieuw verzoek moesten indienen en er ook strikter op de regels is beoordeeld.

I. Energietoeslag

In 2022 is aan 489 huishoudens een energietoeslag uitgekeerd. De totale uitgave was € 631.599; gemiddeld € 1.291 per aanvraag. De gemeente heeft voor deze uitgave extra budget gekregen vanuit het Rijk. Voor de energietoeslag was in 2022 de inkomensgrens 130% van het minimum en er gold een vermogenstoets. In 2023 is de vermogenstoets vervallen bij eenzelfde inkomensgrens.

Wachttijd inkomensondersteunende regelingen

Er zijn geen wachttijden. De overheid moet op tijd een beslissing nemen op een aanvraag.

De beslistermijn ligt vast in de wet, de Awb (Algemene wet bestuursrecht).

De gemeente Heumen handelt hier naar en werkt volgens de wettelijk geldende beslistermijn van maximaal 8 weken. Soms is er meer onderzoek nodig om de aanvraag te beoordelen. De beslistermijn wordt dan zonodig opgeschort.

Totaaloverzicht aantal verstrekkingen inkomensondersteunende regelingen

Een huishouden met een laag inkomen kan gebruik maken van meerdere inkomensondersteunende regelingen. Onderstaande tabel vermeldt dus het aantal verstrekkingen, het totaal aantal zijn geen unieke klanten.

	2018	2019	2020	2021	2022
A. Inkomenstoelage	148	159	140	136	122
B. Studietoelage	11	15	12	7	2
C. Bijzondere bijstand	397	412	361	334	287
D. Heumenstegoed	274	257	226	184	190
E. Schoolkosten	32	35	30	15	11
F. Zorgverzekering	308	312	311	267	257
G. WMO	287	311	298	177	157
Totaal verstrekkingen	1.457	1.501	1.378	1.120	1.026
H. Kwijtschelding belasting	326	325	332	296	238
Totaal	1.783	1.826	1.710	1.416	1.264

Het aantal verstrekkingen Inkomensondersteuning daalt in de onderzoeksperiode. Een daling van 29%.

Totaaloverzicht uitgaven inkomensondersteunende regelingen

	2018	2019	2020	2021	2022
A. Inkomenstoelage	67.682	75.663	68.872	70.133	62.244
B. Studietoelage	3.975	5.625	4.275	2.676	1.800
C. Bijzondere bijstand	289.842	276.595	259.660	260.770	230.921
D. Heumenstegoed	64.102	62.326	56.339	42.840	43.194
E. Schoolkosten	7.200	8.600	7.600	3.600	2.800
F. Zorgverzekering	88.492	89.789	113.106	105.982	91.874
G. WMO	131.936	142.377	60.471	36.809	34.915
Totaal verstrekkingen €	653.229	660.975	570.323	522.810	467.748
H. Kwijtschelding belasting	42.172	42.568	50.975	44.881	37.242
Totaal	695.401	703.543	621.298	567.691	504.990

De uitgaven Inkomensondersteuning dalen in de onderzoeksperiode. Een daling van 27%.

Onderzoeksvraag 2 quick scan Inkomensondersteuning

2. Welke inkomensondersteunende regelingen bieden samenwerkingspartners van de gemeente? ?

Per regeling over de periode 2018-2022:

- Wat is de beleidsdoelstelling?
- Wat is de doelgroep?
- Hoe groot is de doelgroep?
- Wat is het bereik van de regeling; in aantal inwoners en omvang in bestede middelen?
- Is er een wachttijd en zo ja wat is de ontwikkeling van deze wachttijd?

De gemeente Heumen werkt samen met diverse partners op het gebied van Inkomensondersteuning. Voor de quick scan heeft de rekenkamer naar het aanbod gekeken van 4 partners: Stichting Leergeld, Stichting Hulpfonds, de Voedselbank en de Kledingbank.

Stichting Leergeld De Stuwwal

Doelstelling: Het voorkomen van sociale uitsluiting van kinderen van 4 tot 18 jaar uit gezinnen met geldzorgen. Deze kinderen krijgen hierdoor kansen om te kunnen deelnemen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten, die voor andere kinderen heel normaal zijn.
Leergeld kent een ondersteuningsbijdrage toe als er geen sprake is van voorliggende mogelijkheden elders. Zij werken daarom intensief samen met de gemeente.

Doelgroep: Kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar uit gezinnen met een besteedbaar inkomen tot 130% van het minimum. Landelijk hanteert Leergeld 120% van het minimum.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 130%	846	781	786	722	-
% met minderjarige kinderen	-	-	15	15	-
Aantal huishoudens	-	-	118	108	-
Aantal unieke klanten-kinderen	54	64	73	76	124
Bedrag verstrekte vergoedingen € (kinderen Heumen)*	17.015	25.401	23.446	16.576	18.914
Gemiddelde bijdrage €	315	397	321	218	153

*Bedrag verstrekte vergoedingen zijn verstrekte vergoedingen in enig jaar aan kinderen gemeente Heumen. Dit is niet gelijk aan de verstrekte subsidie door de gemeente in enig jaar. Er vindt verrekening plaats met 'reserveringen nog te besteden subsidies Heumen.

Per gezin en per kind kunnen meerdere ondersteuningsaanvragen toegekend zijn.

Werkwijze stichting Leergeld

Getrainde intermediairs bezoeken de gezinnen. Zij beschikken over goede kennis van de lokale sociale kaart, kennen de voorliggende voorzieningen van de gemeenten en begeleiden het gezin bij de hulpvraag. Er wordt gebruik gemaakt van een 'checklist' van alle mogelijke voorzieningen die aangeboden worden door andere instanties en/of de gemeente. Wanneer er geen bestaande voorzieningen zijn of deze ontoereikend zijn, biedt Leergeld aanvullende hulp in de vorm van giften in natura of vergoeding van kosten aan clubs en scholen. Voor elk type ondersteuning is er een maximale bijdrage vastgesteld.

Financiering/ relatie met gemeente Heumen

Stichting Leergeld De Stuwwal krijgt subsidie van de gemeente. De stichting heeft meerdere financiers. Er zijn geen concrete 'prestatie'-afspraken met de gemeente. Subsidie wordt elk jaar aangevraagd bij de gemeente en middelen worden gereserveerd in een reserve' nog te besteden subsidies'. Aanvraag is gebaseerd op prognosecijfers (verleden + CBS cijfers).

Wat kan je zeggen over het bereik?

Het aantal kinderen uit de doelgroep is onbekend. In de tabel is het aantal huishoudens met een laag inkomen vermeld met 1 of meer minderjarige kinderen. De regeling geldt niet voor alle minderjarige kinderen maar alleen voor kinderen van 4 tot 18 jaar. Per gezin en per kind kunnen meerdere ondersteuningsaanvragen worden toegekend.

De Stichting schrijft in het Jaarverslag 2022: "Slechts een indicatie van de omvang van de doelgroep is mogelijk. Een van deze mogelijkheden betreft de rekeneenheden op basis waarvan gemeenten uit het gemeentefonds jaarlijks een uitkering van de rijksoverheid krijgen." Het gaat hier om een eigen onderbouwing door de Stichting. De cijfers en berekeningen van de circulaires komen niet vanuit de gemeente en worden ook niet afgestemd met de gemeente.

Het aantal kinderen dat is ondersteund stijgt en stijgt sterk in 2022. In het gesprek dat de rekenkamer had met stichting Leergeld gaf de vertegenwoordiger van de stichting aan daar geen concrete verklaring voor te kunnen geven. Corona kan een oorzaak zijn. En er zijn meer zpz'ers in beeld. De stijgende lijn lijkt zich in 2023 door te trekken. Begin november 2023 is er al ondersteuning gegeven aan 120 kinderen.

Wachttijd

Er is geen of nauwelijks wachttijd. De coördinator neemt binnen enkele dagen contact op en plant een huisbezoek in. Het uitgangspunt is dat er maximaal 14 dagen zit tussen aanvraag en levering van het 'product'/dienst. Bereikbaarheid is voor de Stichting een belangrijk punt, de intermediairs hebben hier een belangrijke rol in en de afhandeling is relatief makkelijk en snel.

Stichting Hulpfonds Heumen

Doelstelling: Het verlenen van materiele (waaronder financiële) hulp aan inwoners van de gemeente Heumen, die tijdelijk:
- niet in staat zijn in hun levensbehoeften te voorzien en/of

- niet of niet meer in aanmerking komen voor alle in de gemeente gebruikelijke en omschreven voorliggende voorzieningen.

Doelgroep: Inwoners met een financieel probleem die geen gebruik kunnen maken van voorliggende voorzieningen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal inwoners doelgroep	-	-	-	-	-
Aantal unieke klanten	24	34	17	18	16
Bedrag verstrekkingen €	10.090	17.271	7.899	13.103	12.361
Gemiddeld bedrag €	420	508	465	728	767

Werkwijze stichting Hulpfonds

Indien inwoners geen gebruik kunnen maken van gemeentelijke regelingen en waarvan de gemeente van mening is dat ze (mogelijk) geholpen kunnen worden, worden deze doorverwezen naar de Stichting. Er is geen concrete of afgesproken doelgroep. Op basis van een keukentafelgesprek met een maatschappelijk werker(s) en een veldwerker vanuit de Stichting wordt gekeken of iemand in aanmerking komt. Het gaat hierbij niet om schuldhelpverlening.

De veldwerker beoordeelt de hulpvraag en kan voorzieningen verstrekken tot een bedrag van € 500. Het verstrekken van voorzieningen vanaf € 500 gaat via de veldwerker en het bestuur van de Stichting. De veldwerker is een vrijwilliger. Inwoners kunnen in principe 1 keer gebruik maken van het Hulpfonds.

Financiering/ relatie met gemeente Heumen

Stichting Hulpfonds krijgt subsidie van de gemeente. Het subsidiebedrag is gebaseerd op de uitgaven van een jaar ervoor en het vermogen mag niet te hoog zijn. Er zijn geen 'prestatie'-afspraken met de gemeente. De gemeente (medewerk(st)er) neemt deel als adviseur aan bestuursvergaderingen van de Stichting. Daarnaast krijgt de Stichting een bijdrage vanuit de Protestantse Kerk.

Wat kan je zeggen over het bereik?

Het aantal unieke klanten daalt na 2019. In het gesprek dat de rekenkamer had met stichting Hulpfonds, gaf de vertegenwoordiger van de stichting als mogelijke reden aan dat Corona er wellicht toe heeft bijgedragen dat er in 2020 minder een beroep is gedaan op de Stichting. En vanaf 2021 hebben wellicht landelijke maatregelen hiertoe bijgedragen. Het gemiddelde verstrekte bedrag is vanaf 2021 gestegen. De oorzaak van de daling van het aantal unieke klanten en de recente stijging van de gemiddelde ondersteuningsbijdrage is niet specifiek onderzocht.

Wachttijd

Er is geen of nauwelijks wachttijd, er wordt binnen enkele dagen contact opgenomen met de aanvrager en over de aanvraag wordt binnen 2 weken een besluit genomen. Alleen bij hoge bedragen volgt eerst een bestuursvergadering, meestal binnen een paar dagen.

Voedselbank Groesbeek e.o.

- Doelstelling: 1. Het direct (op tijdelijke basis) helpen van mensen in de gemeenten binnen het werkgebied die onder een bepaald bestaansminimum leven, door wekelijks voedsel uit te reiken dat door derden beschikbaar wordt gesteld.
2. Tegengaan van verspilling van voedsel.
  3. In de doelstellingen t.a.v. voedselveiligheid en vrijwilligersbeleid sluit de voedselbank aan bij de landelijke Voedselbank.

Doelgroep: De hulp is noodhulp en de pakketten zijn een aanvulling op datgene wat klanten zelf kunnen doen. De menselijke maat is het criterium om te bepalen wat redelijk is voor de duur van de ondersteuning. In principe maximaal 3 jaar.
Criteria: verwijzing via een hulpverlener (gemeente, maatschappelijk werk, etc.) en er moet worden voldaan aan de inkomensnorm (NIBUD bedragen).

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 130%	846	781	786	722	-
Aantal geholpen huishoudens Heumen	24	29	33	27	39

Werkgebied

Het werkgebied van de Voedselbank Groesbeek e.o. beslaat de gemeenten Berg en Dal, Heumen en Mook/Middelaar.

Werkwijze intake

De voedselbank onderhoudt de contacten met hulpverleners en cliënten. Een aanvraag voor een pakket wordt ingediend door een hulpverlener via de intakesite Voedselbanken.nu. Daarna wordt de aanvraag aan de hand van vaste criteria beoordeeld door de voedselbank. Na toekenning van een pakket, controleert de voedselbank ook periodiek of de noodhulp nog nodig is. De procedure om als klant een noodpakket te krijgen is in 2022 versoepeld, met de gedachte 'eerst eten, dan de procedure'.

Financiering/ relatie met gemeente Heumen

Voedselbank Groesbeek e.o. krijgt subsidie van de gemeente. De voedselbank heeft meerdere financiers.

Wat kan je zeggen over het bereik?

Om enige context te geven staat in de eerste rij van bovenstaande tabel het aantal huishoudens met een inkomen 130% van het minimum. Dit kunnen ook huishoudens met vermogen zijn, die dus niet in aanmerking komen. Gedurende de Coronacrisis bleef de verwachte groei bij de voedselbank uit, maar in 2022, met name in het laatste kwartaal, groeide het aantal klanten relatief fors. Dit was gelijk aan de landelijke en regionale trend.

Kledingbank Nijmegen e.o.

- Doelstelling: Het bestrijden van armoede door te voorzien in de basisbehoefte van kleding. Daarnaast draagt de kledingbank bij aan het waardevol gebruik van restpartijen.
- Doelgroep: Huishoudens die een indicatie hebben voor een pakket via de Voedselbank komen automatisch in aanmerking voor de Kledingbank. Hier geldt dus dezelfde inkomensnorm als voor de Voedselbank.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens 130%	846	781	786	722	-
Aantal geholpen huishoudens Heumen	23	32	27	69	45

Werkgebied

Het werkgebied van de Kledingbank Nijmegen e.o. beslaat o.a. de gemeenten Nijmegen, Wijchen, Beuningen, Berg en Dal en Heumen.

Financiering/ relatie met gemeente Heumen

Kledingbank Nijmegen e.o. krijgt subsidie van de gemeente. De kledingbank heeft meerdere financiers.

Wat kan je zeggen over het bereik?

Om enige context te geven staat in de eerste rij van bovenstaande tabel het aantal huishoudens met een inkomen 130% van het minimum. Dit kunnen ook huishoudens met vermogen zijn, die dus niet in aanmerking komen. De oorlog in Oekraïne en de hoge inflatie bracht een nieuwe groep mensen naar de Kledingbank.

Onderzoeksvraag 3 quick scan Inkomensondersteuning

3. Wat doet de gemeente om de doelgroep te bereiken?

In de onderzoeksperiode 2018-2022 is veel geïnvesteerd in:

Samenwerking

Platform Armoede

Dit platform, opgericht in 2016, is een netwerk van maatschappelijke partners die elkaar 2x per jaar ontmoeten. Samenwerking en verbinding ontstaat door kennis te delen, elkaar te informeren over nieuwe ontwikkelingen, de communicatie- en informatievoorzieningen te verbeteren en door samen nieuwe initiatieven te ontwikkelen en/of uit te werken.

Er is een vertegenwoordiging vanuit diverse geledingen: Humanitas (thuisadministratie), Kledingbank, Voedselbank, kerk, BAR (BurgerAdviesRaad), Vluchtelingenwerk, KBO's, GGD (gezondheidsmakelaar), Woningcorporatie Oosterpoort, jongerenwerk, Stichting Leergeld, Stichting Hulpfonds, Hoge School Arnhem Nijmegen (HAN), SSHB Support (thuisadministratie en formulierenbrigade) en de gemeente (armoede, schuldhulpverlening en sociale zaken).

Communicatie en voorlichting

Nieuwe producten:

- Wegwijzer Financieel Fit: van en voor maatschappelijke partners.
Deze folder heeft als doel alle partners, met name de 1e lijnszorg, te informeren over de inkomensondersteunende mogelijkheden in de gemeente Heumen.
- Wegwijzer voor advies en hulp bij uw inkomen
Deze folder is gericht op hulpondersteuners en geeft een compact inzicht in lokale partners, geeft in het kort aan wat ze doen en waar je moet zijn om hun ondersteuning te krijgen.
- Kindflyer regelingen: vanuit de regio ontwikkeld, met als doel de middelbare scholen (met name in Nijmegen waar de meeste Heumense kinderen zitten) te informeren over de regelingen per gemeente.
- Geldzorgenpagina: mogelijkheden op hoofdlijnen met korte verwijzing waar je moet zijn. Deze wordt gebruikt in nieuwsbrieven en als flyers in bijvoorbeeld spreekkamers/wachtkamers.

Nieuwe initiatieven

- Stichting Leergeld De Stuwwal (sinds 1 september 2017 actief in gemeente Heumen).
Leergeld ondersteunt kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar die in risicogezinnen leven. Zij helpen de Heumense kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum.
- Stichting Hulpfonds Heumen (sinds december 2016)
SHH biedt een vangnet voor mensen die tijdelijk een materieel of financieel probleem hebben en eenmalige financiële ondersteuning nodig hebben.
- Formulierenbrigade (sinds september 2021)
Vanuit SSHB Support (Stichting SchuldHulpBuddy), in samenwerking met Humanitas, bieden opgeleide vrijwilligers hulp bij het invullen van formulieren voor inwoners. Ook ondersteunen zij inwoners bij de verdergaande digitalisering.

- Vanuit SSHB wordt ook budgetbegeleiding en thuisadministratie aangeboden
- Samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Stichting fiBON (1 juni 2022)
fiBON (financieel beheer ouderen Nijmegen). FiBON heeft jarenlange ervaring met inkomensbeheer door vrijwilliger. Zij leveren begeleiding en budgetbeheer bij 50+ers, die niet meer in staat zijn hun eigen financiën en administratie te regelen en geen beroep op hun omgeving kunnen doen.
Voor 50-ers die inkomensbeheer nodig hebben werkt de gemeente Heumen samen met andere partijen, zoals 'In Balans' uit Gennep

Vroegsignalering

De gemeente wil inwoners met armoedeproblemen en geldzorgen zo snel mogelijk in beeld hebben. Door samenwerking met maatschappelijke partners, voorlichting aan bijv. scholen en huisartsen en afspraken met woningcorporaties en bijv. energieleveranciers, kan de gemeente actief aan de slag bij de eerste signalen van (dreigende) financiële problemen. Bij persoonlijke gesprekken zet de gemeente standaard de 'voorzieningencheck' in om ervoor te zorgen dat de inwoner alle ondersteunende voorzieningen benut. Intern is er een nauwe samenwerking tussen Inkomensondersteuning en Schuldhulpverlening. Met deze integrale aanpak wil de gemeente eerder inwoners bereiken en de vicieuze cirkel van armoede en schulden doorbreken.

Onderzoeksvraag 4 quick scan Inkomensondersteuning

Wat doen partners van de gemeente om de doelgroep te bereiken?

Stichting Hulpfonds: Er wordt enkele keren per jaar een artikel geplaatst in de lokale krant of regioblad. En een enkele keer een uitgebreider interview waarin wordt ingegaan op de voorzieningen. De Stichting neemt deel aan het Platform Armoede. De Stichting is niet actief op zoek naar doelgroepen of cliënten. Enkel laten zien dat ze er zijn. Mensen dienen zich zelf te melden.

Stichting Leergeld: Het bestuur van Stichting Leergeld De Stuwwal heeft in 2021 besloten om te werken aan nog meer bekendheid in alle vier de gemeenten van het werkgebied van de stichting. Er werd geconstateerd dat er (statistisch gezien) nog te veel gezinnen waren die Leergeld niet bereikt. Om in ieder geval de lokale en regionale bekendheid te vergroten heeft het bestuur twee keer besloten om in bushokjes enabri's posters op te hangen. Verder zijn er regelmatig persberichten uitgegaan om in de regionale pers herkenbaar te zijn en duidelijk te maken dat de Stichting Leergeld De Stuwwal er voor iedereen is om ondersteuning te bieden. Er zijn flyers e.d. gemaakt en verspreid. Deze zijn ook digitaal beschikbaar, zodat scholen deze met hun informatiegidsen kunnen meesturen, resp. kunnen opnemen in de schoolgids. En er zijn in de media artikelen verschenen over de ondersteuningsmogelijkheden door Stichting Leergeld. Mond-tot-mondreclame geeft het beste bereik volgens de Stichting. Het ter plekke bekijken van de situatie werkt goed, wordt gewaardeerd, en is weer goed voor mond-tot-mondreclame voor verder bereik. De Stichting neemt deel aan het Platform Armoede.

De rekenkamer heeft binnen de mogelijkheden van een quick scan geen gesprek gehad met de Voedselbank Groesbeek e.o. en de Kledingbank Nijmegen e.o.. De gemeente en bijv. maatschappelijk werk kunnen een indicatie afgeven om in aanmerking te komen. Beide organisaties nemen deel aan het Platform Armoede.

Onderzoeksvraag 5 quick scan Inkomensondersteuning

Hoe wordt de raad geïnformeerd over beleid en realisatie inzake de inkomensondersteunende maatregelen?

De programmateksten over Inkomensondersteuning in de begroting en rekening voor de jaren 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 zijn opgenomen in bijlage 2.

Voor de overige informatievoorziening over Inkomensondersteuning zijn de bevindingen rechtstreeks opgenomen in het briefadvies.

Onderzoeksvraag 6 quick scan Inkomensondersteuning

Wordt de informatievoorziening door de raadsleden voldoende geacht? Zo niet, welke verbeteringen zijn gewenst?

De bevindingen inzake deze onderzoeksvraag zijn rechtstreeks opgenomen in het briefadvies.

Onderzoeksvraag 7 quick scan Inkomensondersteuning

Wat is de invloed van de raad op de kaders en uitgaven voor inkomensondersteunende regelingen en over welke instrumenten beschikt de raad om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?

Beleidskader

- Beleidsnota 'Samen pakken we armoede aan!' 2017
- Strategische visie 'Natuurlijk met iedereen' 2021
- Coalitieakkoord 2022-2026 'Inwoners centraal – Natuurlijk samen' 2022
- Beleidsplan 'Iedereen doet mee! 2023-2026' 2022
- Uitvoeringsplan 'Iedereen doet mee! 2023-2026' 2023

De besluitvorming door de raad over de beide beleidsnota's en het uitvoeringsplan staat hieronder vermeld.

Beleidsnota 'Samen pakken we armoede aan!'

Deze nota is niet in zijn geheel naar de raad verzonden. In de nota staat beschreven hoe de extra middelen vanuit het Rijk voor armoede worden ingezet.

Uit beleidsnota:

"Na de heroverweging van het armoedebeleid in 2015 is besloten op basis van bestaand beleid en bereik, actuele ontwikkelingen, de financiën en de input van onze maatschappelijke partners de door het Rijk extra beschikbaar gestelde middelen ad € 55.000 per jaar in te zetten voor intensivering van het armoedebeleid, waarbij samen met onze maatschappelijke partners nieuwe initiatieven zouden worden ontwikkeld met als doel om de meest kwetsbare inwoners (beter) te bereiken."

“Aanleiding van deze notitie is de extra middelen die alle gemeenten vanaf dit jaar ontvangen voor kinderen die leven in een gezin met een laag inkomen. Voor de gemeente Heumen gaat het om € 50.000 per jaar.”

De raad is geïnformeerd met de Raadsmededeling “Inzet extra middelen voor kinderen in armoede”, 11-07-2017.

Beleidsplan Iedereen doet mee! 2023-2026

In het Beleidsplan Iedereen doet mee! wordt beschreven op welke wijze de gemeente inwoners die het niet breed hebben, schulden hebben of in armoede leven ondersteunt en hoe de gemeente dit de komende jaren verder wil optimaliseren.

Het beleidsplan is de herijking van het minimabeleid zoals omschreven in de nota Samen pakken we armoede aan!. Er is geen specifieke beleidsevaluatie opgenomen van het in 2017 vastgestelde beleid. Gezien de vele raakvlakken legt de gemeente het Heumens minima- en schuldhulpverleningsbeleid vanaf 2023 vast in één beleidsnota.

Uit besluitenlijst raad 15-12-2022:

15. Beleidsplan Iedereen doet mee! 2023-2026

De PvdA brengt een motie in over ‘Bijzondere bijstand’.

Het college acht het eerste verzoek in de motie om de regeling over de lokale maatregelen energiekosten en geldzorgen met een heel jaar te verlengen niet noodzakelijk. Dit vanwege maatregelen op rijksniveau, waarover het college meer duidelijkheid verwacht in eerste helft van 2023.

Het college kan het tweede deel van de motie (het verhogen van de inkomensgrens bijzondere bijstand) niet omarmen. Het college komt met een voorstel naar de raad met verschillende varianten om de bijzondere bijstand aan te passen. De raad wordt hierbij in positie gebracht om een afweging te maken uit de verschillende varianten. Het college is voornemens dit in het eerste half jaar van 2023 aan te bieden (toezegging wethouder Baneke).

De motie ‘Bijzondere bijstand’ wordt ingetrokken.

De raad besluit unaniem:

Het Beleidsplan Iedereen doet mee! 2023-2026 vast te stellen.

De raad heeft in april 2023 de informatie inzake het verhogen van de inkomensgrens bijzondere bijstand ontvangen (Raadsmededeling d.d. 12 april 2023). Uit de Raadsmededeling:

“Het college neemt geen standpunt in voor een scenario. Bij het opstellen van de kadernota wordt derhalve gerekend met scenario 0 (huidig beleid). Het is dan aan de raad bij de behandeling van de

kadernota te amenderen en daarbij passende dekking aan te geven.”²

De raad heeft de kadernota op dit punt niet geamendeerd.

Uitvoeringsplan Iedereen doet mee! 2023-2026

In het Uitvoeringsplan Iedereen doet mee! staat de vertaling van de in het beleidsplan gestelde kaders naar concrete acties. Om het Uitvoeringsplan te realiseren worden er meerkosten geraamd.

Uit Uitvoeringsplan:

“Vanuit de Strategische visie ‘Natuurlijk met iedereen’, vanuit de afspraken in het coalitieakkoord alsmede het collegewerkplan, zetten wij de komende jaren fors in om meer inwoners die te maken hebben met armoede en geldzorgen te bereiken. (...)

Een hoger bereik gaan we onder andere zien in een toename van het aantal inwoners dat een beroep gaat doen op onze lokale ondersteunende regelingen. Het gevolg daarvan is dat het geraamde budget Bijzondere bijstand (inclusief de minimaregelingen) niet langer toereikend zal zijn. Ook is meer personele capaciteit nodig om de (aan)vragen te kunnen verwerken.”

De geraamde meerkosten zijn ruim € 117.000 per jaar waarvan € 30.000 voor formatie schuldhelpverlening. Er is een dekking voorzien van € 25.000.

De raad heeft bij de besluitvorming over de kadernota 2024 e.v. het voorstel van het college overgenomen om structureel € 30.000 per jaar beschikbaar te stellen voor uitbreiding van de formatie voor schuldhelpverlening.

Voor het resterende tekort van € 62.000 (117-25-30) moet dekking komen vanuit het Rijk die heeft aangekondigd dat gemeenten extra middelen gaan ontvangen voor de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden. En, zo schrijft het college: “De overige benodigde middelen zullen -als dat aan de orde is- bij de maandrapportages worden bijgeraamd.”

Documenten P&C-cyclus

Besluitvorming Raad over Inkomensondersteuning:

Programmabegroting

2018: Geen aangenomen moties en/of amendementen inzake Inkomensondersteuning

2019: idem

2020: idem

2021: Amendement, unaniem aangenomen:

De gemeenteraad besluit de bezuiniging op het gemeentelijke minimabeleid door de verlaging van de doelgroep (van 130% naar 110% van sociaal minimum) die in aanmerking komt voor de Iedereen doet mee regeling te schrappen.

² In bijlage 2 staat een aantal kanttekeningen vermeld bij de in de raadsmededeling genoemde percentages.

De voorgestelde bezuiniging was: Verlagen doelgroep minimabeleid van 130% naar 110% van het sociaal minimum (uitkeringsbudget) Met uitzondering van het kinderarmoedebeleid.

Betreft iedereen doet mee regeling.

2022: Geen aangenomen moties en/of amendementen inzake Inkomensondersteuning

De programmateksten staan vermeld in bijlage 2.

Bijlage 2 Programmadoelen, resultaten en (beoogde) effecten

Inkomensregelingen

In deze bijlage staan de programmateksten over Inkomensondersteunende regelingen vermeld uit de programmabegrotingen en –rekeningen in de periode 2018-2022. Ook vermelden we in deze bijlage een paar kanttekeningen bij het door de gemeente vermelde %bereik van de Inkomensregelingen.

Programmabegroting 2018

Wat wordt beoogd?

We gaan zorg en ondersteuning eerder inzetten, dicht bij de inwoners organiseren. Daarbij maken we zoveel mogelijk gebruik van lokale algemene voorzieningen, de eigen mogelijkheden van inwoners en/of ondersteuning door familie, burens of vrijwilligers. Daarmee verwachten we dat het beroep op individuele voorzieningen beperkter wordt. Dat is nodig, zodat die voorzieningen ingezet kunnen worden voor mensen die deze echt nodig hebben.

Wat gaan we doen?

Als het vinden van werk (even) niet lukt, bieden wij een vangnet in de vorm van inkomensondersteuning en/of zorg. In verbinding met maatschappelijke partners en het particulier initiatief (waaronder de Stichting Leergeld en de Stichting Hulpfonds Heumen) zetten we in op het tegengaan van armoede. In aanvulling op de gemeentelijke regelingen, welke we evalueren en waar nodig aanpassen, zetten we gezamenlijk een pakket van maatregelen in om inwoners te ondersteunen. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar kinderen. Zij moeten actief kunnen meedoen in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel:	Door het zoeken van verbinding met maatschappelijke partners en het particulier initiatief inwoners die te maken hebben met armoede beter en eerder bereiken.
Effecten:	Meer inwoners die te maken hebben met armoede worden ondersteund
Inhoud:	Uitvoering geven aan de aanvullende maatregelen op het gebied van armoedebeleid in het algemeen en meer specifiek gericht op de doelgroep kinderen en jongeren: het ondersteunen van de Voedselbank en de Kledingbank, samenwerking met de stichting Leergeld en de stichting Hulpfonds Heumen, het voortzetten van het Armoedeplatform, het meer inzichtelijk maken van de aanwezige inkomensondersteunende regelingen en mogelijkheden, preventie van schulden bij kinderen en jongeren en nieuwe initiatieven gericht op een gezonde leefstijl van kinderen. Daarnaast houden we de bestaande inkomensondersteunende regelingen tegen het licht en passen deze waar nodig aan in het kader van doelmatigheid.
Planning:	Gehele jaar 2018

Programmarekening 2018

Wat hebben we gedaan?

- Doel:** Door het zoeken van verbinding met maatschappelijke partners en het particulier initiatief inwoners die te maken hebben met armoede beter en eerder bereiken.
- Realisatie:** De aanvullende maatregelen gericht op armoede bij kinderen, waarover eind 2017 besluitvorming heeft plaatsgevonden, zijn in 2018 geïmplementeerd. Het gaat dan om onder andere het aanbieden van zwemlessen en laptops voor deze doelgroep door de stichting Leergeld, waarmee zo'n 60 kinderen zijn bereikt. Daarnaast is er een folder ontwikkeld waarin alle lokaal aanwezige inkomensondersteunende regelingen en mogelijkheden bij elkaar zijn geplaatst en is er extra preventieve inzet geweest om schulden in het algemeen en meer specifiek onder jongeren te voorkomen. Tenslotte heeft in het kader van doelmatigheid begin 2018 een evaluatie van de bestaande inkomensondersteunende maatregelen plaatsgevonden, die geleid heeft tot een aanpassing in de regeling Financiële tegemoetkoming Wmo. Deze aanpassing betrof de toepassing van de vermogenstoets en een verruiming van de doelgroep.

Programmabegroting 2019

Wat willen we bereiken ?

Meedoen-Inwoners met een laag inkomen

Om meedoen mogelijk te maken voor inwoners met een laag inkomen, kent de gemeente diverse inkomensondersteunende maatregelen. Bij de regelingen die zich richten op het meedoen van kinderen met ouders met een minimaal inkomen, willen we het bereik vergroten, omdat we het belangrijk vinden dat alle kinderen kunnen meedoen aan activiteiten, die van belang zijn voor ontmoeting en ontwikkeling. Daarom verhogen we de inkomens toegangsgrens voor deze regelingen van 110% naar 130% van het minimuminkomen van ouders met kinderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Doel:** Inwoners die moeite hebben met het invullen van formulieren hierbij ondersteunen
- Effecten:** Formulieren worden juist ingevuld, waardoor inwoners sneller gebruik kunnen maken van voorzieningen, regelingen e.d.
- Inhoud:** Vanuit de structurele samenwerking tussen de gemeente en de HAN op het sociale domein, gaan studenten aan de slag om een formulierenbrigade op te zetten, die los staat van de gemeente. Vrijwilligers helpen inwoners bij het invullen van allerlei (digitale) formulieren van een breed scala aan instanties (UWV, gemeente, CAK, belastingdienst e.d.).
- Planning:** 1ste helft 2019
- Doel:** Een intensieve en integrale samenwerking tussen de verschillende domeinen en met onze zorg- en welzijnspartners
- Effecten:** Partners kennen elkaar en elkaars aanbod, er wordt preventiever en op maat voor Heumen gewerkt, er is meer aandacht voor eigen kracht en netwerk en er wordt gewerkt volgens het motto: één gezin, één plan en één regisseur.
- Inhoud:** We gaan diverse thema- en netwerkbijeenkomsten organiseren voor de uitvoerders en managers van de belangrijkste/grootste zorgaanbieders in onze gemeente, de welzijnsaanbieders en de lokale toegang tot zorg en ondersteuning.
- Planning:** Gehele jaar 2019
- Doel:** Kinderen van ouders met een laag inkomen, een uitkering, schulden, doen mee in onze samenleving.
- Effecten:** Door de kinderen die leven in een gezin met een laag inkomen financieel te ondersteunen worden de gevolgen van armoede gecompenseerd, wordt sociale uitsluiting tegengegaan en worden kinderen niet langer belemmerd in hun ontwikkeling en hebben zij evenveel kansen als elk ander kind.
- Inhoud:** De gemeente heeft diverse inkomensondersteunende participatieregelingen voor inwoners die leven van een laag inkomen. Bij de ondersteuningsregelingen die gericht zijn op kinderen wordt de inkomens toegangsgrens van 110% van het sociaal minimum verhoogd naar 130%. De verruiming van de doelgroep betreft de bestaande participatieregeling Wij doen mee!, de regeling in verband met indirecte studiekosten

van schoolgaande kinderen en de kindvoorzieningen die de Stichting Leergeld verstrekt. Het bereik van de doelgroepen gaan we verbeteren en de uitvoering van de regeling wordt vereenvoudigd.

Planning: Januari 2019

Programmarekening 2019

Wat hebben we gedaan?

- Doel:** Inwoners die moeite hebben met het invullen van formulieren hierbij ondersteunen
- Realisatie:** In 2019 is vanuit de werkconferentie welzijn, wonen en zorg een werkgroep aan de slag gegaan met de thema's langdurige thuisadministratie en formulierenbrigade. Omdat het tegelijkertijd oppakken van beide thema's niet mogelijk bleek, heeft de werkgroep prioriteit gegeven aan het organiseren van langdurige thuisadministratie voor kwetsbare inwoners. Dit heeft geresulteerd in de samenwerking met de stichting Schuldhulpbuddy. Vanuit deze organisatie ondersteunen een groot aantal vrijwilligers inwoners die niet (meer) in staat zijn om hun eigen financiële administratie te voeren.
- Doel:** Een intensieve en integrale samenwerking tussen de verschillende domeinen en met onze zorg- en welzijnspartners.
- Realisatie:** Er worden structureel netwerklunches georganiseerd voor uitvoerders en managers van zorgaanbieders, welzijnspartners en onze eigen consultants van Vraagwijzer, sociale zaken, schuldhulpverlening en het kernteam.
- Doel:** Kinderen van ouders met een laag inkomen, een uitkering, schulden, doen mee in onze samenleving.
- Realisatie:** Sinds 1 januari 2019 wordt door zowel de gemeente als stichting Leergeld gewerkt met de verruimde inkomens toegangsgrens van 130% van het sociaal minimum.

Programmabegroting 2020

Wat willen we bereiken ?

Meedoen-Kwetsbare inwoners

De samenleving verandert. Steeds meer verschillende groepen kwetsbare inwoners wonen in onze wijken en dorpen. Het gaat dan bijvoorbeeld om inwoners met psychische kwetsbaarheid, een verstandelijke beperking of dementie. We zetten ons in voor een inclusieve samenleving, waarin al deze groepen mensen – naar vermogen – kunnen en mogen meedoen. Eigen verantwoordelijkheid en samen met het eigen netwerk zijn de uitgangspunten, maar de gemeente Heumen is er ook als vangnet voor mensen die (tijdelijk of langer) ondersteuning nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel:	Uitbreiden langdurige thuisadministratie met formulierenbrigade
Effecten:	Inwoners die moeite hebben met het invullen van formulieren worden hierbij ondersteund, zodat formulieren juist worden ingevuld en inwoners sneller gebruik kunnen maken van voorzieningen, regelingen e.d.
Inhoud:	Samen met de organisatie die in onze gemeente langdurige thuisadministratie verzorgt voor inwoners die dat niet of niet meer zelf kunnen, gaan we deze organisatie uitbouwen met een formulierenbrigade, zodat inwoners door vrijwilligers geholpen kunnen worden met het invullen van formulieren.
Planning:	2e helft 2020

Programmarekening 2020

Wat hebben we gedaan?

Doel:	Uitbreiden langdurige thuisadministratie met formulierenbrigade
Realisatie:	In het najaar van 2020 zijn de voorbereidingen gestart om samen met de gemeenten Mook en Middelaar en Berg en Dal de dienstverlening van de stichting Schuldhulpbuddy (nu Support) uit te breiden met een formulierenbrigade. De formulierenbrigade is vanaf 1 maart 2021 operationeel.

Programmabegroting 2021

Wat willen we bereiken ?

Participatie in de samenleving - Inkomensondersteunende regelingen

Onze gemeente kent diverse inkomensondersteunende regelingen voor een brede doelgroep. Voorbeelden hiervan zijn de participatieregelingen. We onderzoeken de mogelijkheden om deze te vervangen door een zogenaamde 'Heumenkaart' voor onze inwoners met de laagste inkomens. Hierbij kijken we kritisch naar de relatie met subsidies voor verenigingen. Voorwaarde voor invoering is dat dit in ieder geval leidt tot vereenvoudiging van de uitvoering van (enkele) inkomensondersteunende maatregelen en wellicht ook de subsidieregelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Doel:** Vangnet bieden voor de meest kwetsbare inwoners
Effecten: Bezuiniging op de kosten voor inkomensondersteunende maatregelen
Inhoud: We verkleinen de doelgroep die in aanmerking komt voor de minimaregelingen en de financiële tegemoetkoming Wmo door deze inkomensondersteunende regelingen alleen nog beschikbaar te stellen voor inwoners met een inkomen tot maximaal 110% van het sociaal minimum.
Planning: 1e kwartaal 2021
- Doel:** Vereenvoudiging uitvoering minimaregelingen
Effecten: Een hoger bereik en een besparing op ambtelijke uitvoeringskosten
Inhoud: We onderzoeken de mogelijkheden voor de invoering van een 'Heumenkaart' voor onze inwoners met de laagste inkomens. Hierbij kijken we kritisch naar de relatie met subsidies voor verenigingen.
Planning: 4e kwartaal 2020 en 1e kwartaal 2021

Programmarekening 2021

Wat hebben we gedaan?

- Doel:** Vangnet bieden voor de meest kwetsbare inwoners
Realisatie: Sinds 1 januari 2021 is de financiële tegemoetkoming Wmo nog beschikbaar voor inwoners met een inkomen tot maximaal 110% van het minimum. Het verkleinen van de doelgroep die in aanmerking komt voor de minimaregelingen is bij de begrotingsbehandeling 2021 reeds terug gedraaid.
- Doel:** Vereenvoudiging uitvoering minimaregelingen
Realisatie: De mogelijkheden voor de invoering van een "Heumenkaart" zijn onderzocht. Op basis van de onderzoeksresultaten is in juni 2021 besloten om vanaf 2022 te gaan

werken met een digitale "Heumenkaart" voor inwoners met een laag inkomen (tot 130% van het sociaal minimum). Sinds 1 januari 2022 kennen we "Heumenstegoed", waarmee inwoners die tot de doelgroep behoren een QR code ontvangen waarmee zij tot een bepaald maximum de kosten kunnen voldoen voor activiteiten die gericht zijn op meedoen in de samenleving.

Programmabegroting 2022

Wat willen we bereiken ?

Participatie in de samenleving - Inkomensondersteunende regelingen

Onze gemeente kent diverse inkomensondersteunende regelingen voor een brede doelgroep. Voorbeelden hiervan zijn de participatieregelingen. We gaan deze participatieregelingen aanbieden via de zogenaamde 'Heumenkaart'. We monitoren de hiervoor benodigde ambtelijke capaciteit en evalueren tussentijds het werken met deze kaart.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel:	Vereenvoudiging uitvoering minimaregelingen door middel van Heumenkaart
Effecten:	Een hoger bereik en een besparing op ambtelijke uitvoeringskosten
Inhoud:	We verstrekken minimaregelingen via de 'Heumenkaart', monitoren de hiervoor benodigde ambtelijke capaciteit en evalueren tussentijds het werken met deze kaart.
Planning:	4e kwartaal 2021 en 1e kwartaal 2022

Programmarekening 2022

Wat hebben we gedaan?

Doel:	Vereenvoudiging uitvoering minimaregelingen door middel van Heumenkaart
Realisatie:	Sinds 1 januari 2022 worden de minimaregelingen verstrekt via het Heumens tegoed. In 2022 hebben 190 personen gebruik gemaakt van het Heumens tegoed. Op basis van een tussentijdse evaluatie is besloten om het werken met het Heumens tegoed in 2023 voort te zetten, maar wel wat verbeteringen door te voeren en te blijven werken aan uitbreiding van het aanbod binnen het Heumens tegoed en aan een groter bereik van de doelgroep.

Enkele kanttekeningen bij door gemeente vermelde %bereik

De rekenkamer heeft voor de quick scan een aantal documenten van de gemeente bestudeerd. In twee documenten wordt een percentage genoemd inzake het bereik van de Inkomensondersteunende regelingen, nl. in het Uitvoeringsplan Iedereen doet mee! en in de Raadsmededeling Scenario's verruiming inkomensgrens bijzondere bijstand. In deze bijlage plaatst de rekenkamer een paar kanttekeningen bij de vermelde percentages.

Uitvoeringsplan Iedereen doet mee!

In het uitvoeringsplan staat in bijlage 4:

Schatting meerkosten budget bijzondere bijstand door een hoger bereik (51%).

In 2022 is € 476.642 uitgegeven aan 1026 deelnemers(inwoners): een bereik van ca. 40% van de doelgroep.

Gemiddeld werd € 450 per deelnemer uitgegeven (€ 476.642: 1026 deelnemers).

We streven naar een bereik van 51%; een toename van 11%.

Op basis hiervan gaan we 1138 (1026 x 111%) deelnemers bereiken. Dat zijn er dus 112 meer dan in 2022. Meerkosten bijzondere bijstand door een hoger bereik: 112 deelnemers x € 450 is € 50.400.

Kanttekeningen:

- Het bereik van ca. 40% wordt in de tekst niet onderbouwd of aannemelijk gemaakt. Uit navraag blijkt dat het om een grove inschatting gaat over alle minimaregelingen.
- "1026" zijn geen unieke klanten maar het aantal verstrekkingen in 2022. Zie hiervoor de tabel op pagina 5 in de Nota Onderzoeksresultaten (bijlage 1). Omdat een huishouden met een laag inkomen gebruik kan maken van meerdere inkomensondersteunende regelingen is het totaal van 1026 niet het aantal deelnemers in 2022 maar het aantal verstrekkingen.
- Een toename van 11% van het aantal verstrekkingen (112) zal volgens de rekenkamer niet leiden tot een bereik van 51% van de doelgroep. Dit omdat het zeer waarschijnlijk is dat als er nieuwe deelnemers worden bereikt, een deel hiervan aan meerdere regelingen zal deelnemen dus bijv. aan de Individuele inkomensvoet, de Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering en het Heumens tegoed. Daarnaast kan het zo zijn dat er meer verstrekkingen worden gedaan aan huidige deelnemers hetgeen niet leidt tot een hoger bereik.
- De geschatte meerkosten van 112 meer verstrekkingen blijven € 50.400.
- De in bijlage 4 geschatte meerkosten formatie door een hoger bereik is gebaseerd op de rekensom: 112 aanvragen x gemiddeld 2 uur per aanvraag waarbij een aanvraag bestaat uit gesprek, onderzoek, beoordeling, rapport, beschikking en betaling. Deze meerkosten zouden iets lager kunnen zijn vanwege mogelijke meerdere verstrekkingen per aanvraag.

Raadsmededeling Scenario's verruiming inkomensgrens bijzondere bijstand

In de raadsmededeling staat:

Individuele bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand is bedoeld voor individuele bijzondere noodzakelijk kosten die niet via een andere regeling vergoed kunnen worden. Gemaakte kosten moeten worden aangetoond.

Over het bereik: 308 bereikten uit de doelgroep van 506 huishoudens (CBS, inkomen tot 110%)
Dat is een bereik van 61%.

Kantekeningen:

- In deze berekening wordt met 2 eenheden gerekend nl. het individu en het huishouden, die uit meerdere individuen kan bestaan.
- Voor individuele bijzondere bijstand komen alle gezinsleden van de 506 huishoudens in aanmerking (zonodig) voor bijzondere bijstand. Ervan uitgaande dat iedereen op jaarbasis wel een keer bijzondere noodzakelijke kosten heeft, is het bereik bij een gemiddelde van 2 personen per huishouden 30% (308/1012) en bij 3 personen per huishouden maar 20% (308/1518).
- Voor de bijzondere bijstand geldt ook een vermogenstoets. Dus een (onbekend) deel van de 506 huishoudens komt niet in aanmerking. Een kleinere doelgroep leidt weer tot een hoger bereik, uitgaande van 308 deelnemers.

Financiële tegemoetkoming Wmo

De regeling Financiële tegemoetkoming Wmo is bedoeld voor inwoners met een laag inkomen en die daarbij te maken hebben met een chronische ziekte en/of beperking, waardoor zij in het dagelijks leven te maken hebben met extra (zorg)kosten. De gemaakte kosten hoeven niet meer te worden aangetoond.

Over het bereik: 167 bereikten uit de doelgroep van 506 huishoudens (CBS, inkomen tot 110%).
Dat is een bereik van 33%.

Kantekeningen:

- In deze berekening wordt met 2 eenheden gerekend nl. het individu en het huishouden, die uit meerdere individuen kan bestaan.
- Voor de financiële tegemoetkoming Wmo komen alle gezinsleden van de 506 huishoudens in aanmerking mits ze te maken hebben met een chronische ziekte en/of beperking.
- Er zijn geen gegevens beschikbaar over het aantal inwoners met een chronische ziekte en/of beperking.
- Ook voor deze regeling geldt een vermogenstoets.
- De rekenkamer acht een berekening of zelfs een schatting van het bereik voor deze regeling niet mogelijk.

In de raadsmededeling worden de verwachte meerkosten van meerdere scenario's (inkomensgrenzen) berekend. Het valt buiten de reikwijdte van de quick scan om deze berekeningen met andere percentages van het bereik door te rekenen.

Bijlage 3 Bronvermelding

Geraadpleegde documenten

- Beleidsnota 'Samen pakken we armoede aan!'
- Strategische visie 'Natuurlijk met iedereen'
- Coalitieakkoord 2022-2026 'Inwoners centraal – Natuurlijk samen'
- Evaluatie Heumenstegoed
- Beleidsplan 'Iedereen doet mee! 2023-2026'
- Uitvoeringsplan 'Iedereen doet mee! 2023-2026'
- Raadsmededeling Scenario's verruiming inkomensgrens bijzondere bijstand
- Programmabegrotingen 2018 t/m 2022
- Programmarekeningen 2018 t/m 2022
- Besluitenlijsten raadsvergaderingen begrotingsbehandeling 2018 t/m 2022
- Jaarverslag 2022 Stichting Hulpfonds Heumen
- Jaarverslag 2022 Stichting Leergeld De Stuwwal
- Jaarverslag 2022 Voedselbank Groesbeek e.o.
- Jaarverslag 2022 Kledingbank Nijmegen e.o.
- Commissie Sociaal Minimum 'Een zeker bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum.' Rapport I (juni 2023) en Rapport II (september 2023)

Gesprekken gevoerd met

22-08-2023	mevr. A. Van Eijken, Afdelingshoofd Sociale Leefbaarheid
06-11-2023	mevr. J. Poelen – Pouwels, Beleid Sociaal Domein en mevr. J. Boonzaayer – Hooisma, Schuldhulpverlening
07-11-2023	dhr. E. de Jong, Stichting Hulpfonds Heumen
07-11-2023	vertegenwoordiging van de raadsfracties: PvdA – dhr. K. Laumen DKC – dhr. A. Zwaag VVD – dhr. H. Smeets DGH – dhr. L. Jansen GL – mevr. E. van der Heijden D66 – dhr. G. Laenen CDA – dhr. S. Meij
09-11-2023	wethouder dhr. P. Baneke, in aanwezigheid van mevr. J. Poelen – Pouwels
22-11-2023	dhr. J. Peelen, Stichting Leergeld De Stuwwal
28-11-2023	quick scan toegelicht in overleg Platform Armoede

Geraadpleegde websites

- cbs.nl
- Regionale kerncijfers Nederland, onderwerp Bevolking
  - De Basis Armoedescan
- De Basis Armoedescan geeft voor alle gemeenten in Nederland basisinformatie over

de doelgroep. De doelgroep is gebaseerd op de hoogte van het inkomen uitgedrukt in een percentage van het beleidsmatig minimum, dat aanpasbaar is. De scan biedt vervolgens inzicht in de omvang van deze groep, hun kenmerken en in welke wijken of buurten ze wonen binnen de gemeente. Tot slot geeft het dashboard inzicht in de ontwikkeling door de tijd en kan men gemeenten met elkaar en met het landelijke cijfer vergelijken.

- De Lokale Armoedescan

De Lokale Armoedescan biedt voor 10 gemeenten inzicht in het bereik van de lokale minimaregelingen. Het laat zien welk percentage van de minima in deze gemeenten gemeente gebruikmaakt van de lokale regelingen. Aangezien de lokale minimaregelingen verschillen per gemeente en niet landelijk worden verzameld, is de lokale armoedescan niet voor alle gemeenten beschikbaar.

Bijlage 4 Onderzoeksopzet

1 Achtergrond

De gemeenteraad van Heumen heeft in 2021 de Strategische visie 2030 'Natuurlijk met iedereen' vastgesteld. De visie geeft antwoord op de vraag: "Wat voor een samenleving wil Heumen zijn in 2030?". De visie is een kompas voor de gemeente Heumen voor de komende jaren en geeft richting aan de samenleving die Heumen in 2030 wil zijn.

In de visie is als belangrijkste doelstelling geformuleerd: "het behouden en ontwikkelen van een Heumense inclusieve samenleving". Een samenleving waarin iedereen naar vermogen mee kan doen aan de lokale gemeenschap.

College en raad zien werk als een belangrijk middel voor zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie. In de Programmabegroting 2023 staat: "De meeste inwoners redden zich prima, samen met hun directe omgeving." Om de beoogde participatie in de samenleving te bereiken staat er vervolgens: "We ondersteunen en versterken mensen waarbij de zelfredzaamheid minder vanzelfsprekend is. Zij kunnen rekenen op een vangnet voor zorg, inkomensondersteuning of vervoer. We zijn 'nabij' en 'iedereen doet mee'."

De gemeente Heumen kent diverse inkomensondersteunende regelingen voor een brede doelgroep. De gemeente zet in op het vergroten van het gebruik van de inkomensondersteunende regelingen door de inwoners die hiervoor in aanmerking komen. In 2023 wil de gemeente samen met de deelnemers aan het armoedeplatform onderzoeken wat er nog meer gedaan kan worden om inwoners die voor deze regelingen in aanmerking komen, te bereiken en te faciliteren in het gebruik maken van de regelingen.

2 Doel quick scan

Het doel van de quick scan is om na te gaan hoe effectief de gemeente Heumen is in het bereiken van inwoners voor het gebruik van inkomensondersteunende regelingen. En we willen handvatten bieden om het gewenste bereik van de regelingen te realiseren.

De onderzoeksvragen zijn:

1. Welke inkomensondersteunende regelingen biedt de gemeente Heumen?

Per regeling over de periode 2018-2022:

- Wat is de beleidsdoelstelling?
- Wat is de doelgroep?
- Hoe groot is de doelgroep?
- Wat is het bereik van de regeling; in aantal inwoners en omvang in bestede middelen?
- Is er een wachttijd en zo ja wat is de ontwikkeling van deze wachttijd?

2. Welke inkomensondersteunende regelingen bieden samenwerkingspartners van de gemeente zoals Stichting Leergeld en Stichting Hulpfonds Heumen?

Per regeling dezelfde vragen als bij vraag 1

3. Wat doet de gemeente om de doelgroep te bereiken?
4. Wat doen partners van de gemeente om de doelgroep te bereiken?
5. Hoe wordt de raad geïnformeerd over beleid en realisatie inzake de inkomensondersteunende maatregelen?
6. Wordt de informatievoorziening door de raadsleden voldoende geacht? Zo niet, welke verbeteringen zijn gewenst?
7. Wat is de invloed van de raad op de kaders en uitgaven voor inkomensondersteunende regelingen en over welke instrumenten beschikt de raad om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?

3 Aanpak

De aanpak bestaat uit de volgende stappen:

- Analyse van documenten die de gemeente beschikbaar stelt.
- Analyse van documenten die samenwerkingspartners van de gemeente beschikbaar stellen.
- Opstellen referentiekader op basis van referentie/kengetallen van bijvoorbeeld waarstaatjegemeente.nl. Met dit referentiekader kan de gemeente Heumen worden vergeleken met andere gemeenten.
- Interviews met 2 ambtelijk medewerkers, 2 medewerkers samenwerkingspartners, de portefeuillehouder en een groepsinterview met 1 vertegenwoordiger van elke raadsfractie.
- Opstellen van een conceptrapport.
- Bespreking van conceptrapport met de ambtelijke contactpersonen en het armoedeplatform.
- Bespreking van conceptrapport met betrokken portefeuillehouder.
- Afronding van eindrapport en verzending aan de raad.

Planning

De quick scan start in oktober 2023, eind november vindt hoor- en wederhoor plaats waarna de quick scan in december 2023 wordt afgerond.

Tijdsinzet

De geplande tijdsinzet voor deze quick scan is als volgt:

Stap	Tijdsinzet (in uren)
Analyse gemeentelijke documenten	12
Analyse documenten partners	8
Interviews (6)	16
Opstellen conceptrapport	12
Feitelijke toets door partners	2
Ambtelijk/bestuurlijke bespreking	6
Afronding	4
Totaal geschatte tijdsinzet	Circa 60

Bijlage 5 Bestuurlijke reactie college

Beste leden van de Rekenkamer,

Dank voor uw briefadvies naar aanleiding van de door u gehouden quick scan Inkomensondersteuning.

In deze brief geven wij u onze reactie.

U geeft aan dat er de afgelopen jaren een goede uitgangspositie is georganiseerd en dat deze nog verdere dóórontwikkeling behoeft. Meer inzicht in de doelgroepen, meetbare doelstellingen en meer inzicht in de realisatie is hierbij noodzakelijk.

Het verkrijgen van inzicht in het bereik van onze doelgroepen is voor ons inderdaad een enorme uitdaging. Vanuit openbare bronnen, zoals het CBS, zijn weliswaar gegevens beschikbaar zoals o.a. de samenstelling van de huishoudens en de hoogte van het inkomen, maar de beschikbare informatie is summier.

Om toch een prognose van de toekomstige meerkosten te kunnen maken bij o.a. de ontwikkeling van nieuw beleid gaan wij uit van onze ervaringscijfers in combinatie met de beschikbare CBS bronnen, maar het blijven grove inschattingen.

Ook wij zien de noodzaak om meer inzicht in de doelgroepen te hebben om goede meetbare (SMART)doelen te formuleren en resultaten te meten.

Om dit te verkrijgen gaan wij verder aan de slag met onze recent ontwikkelde monitor sociaal domein, voor de onderdelen Participatiewet en Schuldhulpverlening en daarnaast gaan wij ons oriënteren om de benodigde inzichten, via externe bureaus, te verkrijgen.

Met uw aanbeveling om ook bij de vrijwilligersinitiatieven een doelstelling te formuleren om na een bepaalde tijd gezamenlijk vast te stellen of het gewenste doel wordt bereikt gaan wij zeker aan de slag met onze partners. Gemaakte afspraken leggen we vast in de subsidiebeschikkingen of in overeenkomsten.

Uw opmerking in relatie tot laaggeletterdheid, anderstaligen en het verbeteren van de digitale vaardigheden van onze inwoners heeft al onze specifieke aandacht vanuit het beleids- en uitvoeringsplan Iedereen doet mee! 2023-2026 en vanuit onze Lokale Inclusieagenda.

De raad stelt de kaders vast door de beleidsnota's en via de P&C-cyclus. U geeft aan de informatievoorziening aan de raad summier te vinden.

Wij volgen uw opmerking en gaan hier aan de slag. Dit o.a. met een jaarlijkse evaluatie van het Uitvoeringsplan Iedereen doet mee! 2023-2026 aangevuld met periodieke informatie vanuit de monitor Sociaal Domein, voor de onderdelen Participatiewet en Schuldhulpverlening, desgewenst aangevuld met agendering van het onderwerp Inkomensondersteuning voor een raadsavond.

Daarnaast onderzoeken wij de mogelijkheden om binnen onze huidige P&C-cyclus meer kengetallen op te nemen.

U concludeert dat het niet waarschijnlijk is dat er in de periode 2018-2022 een hoger bereik voor de inkomensondersteunende regelingen is gerealiseerd.

De onderzoeksperiode (2018-2022) valt voor een groot deel 'ongelukkig' samen met de coronaperiode 2020-2022. Een periode die ervoor zorgde dat mensen nauwelijks in staat waren om elkaar te ontmoeten omdat (sport)verenigingen, bioscopen etc. gesloten waren. Corona zorgde er ook voor dat wij en onze maatschappelijke partners nauwelijks in contact konden zijn met onze inwoners. Juist door die persoonlijke contacten met onze inwoners wordt niet-gebruik van regelingen zichtbaar en kunnen we hier iets aan doen.

We zien in 2023, dus na corona en na de onderzoeksperiode, een explosieve groei van het gebruik van een aantal miniregelingen, zoals bijvoorbeeld het Heumenstegoed (van € 43.000 eind 2022 naar ruim € 92.500 eind 2023) en het toenemend aantal kinderen dat ondersteund wordt door de Stichting Leergeld (van 92 kinderen eind 2022 naar 127 kinderen eind 2023), reden waarom Leergeld over 2023 aanvullend subsidie bij de gemeente heeft aangevraagd.

Daarnaast merken wij op dat we bij de regeling Financiële Tegemoetkoming Wmo per 2021 een forse afname zien van het aantal inwoners met name vanwege de beperking van de doelgroep van 130% naar 110% van het minimum.

Tot slot danken wij u voor de verbetervoorstellen om meer zicht te krijgen op het bereiken van onze inwoners en gaan daarmee aan de slag.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders

mr. J. de Graaf
Gemeentesecretaris

mr. J.W.M.S. Minses
Burgemeester

Bijlage 6 Nawoord rekenkamer

De rekenkamer bedankt het college voor de bestuurlijke reactie op ons briefadvies n.a.v. de quick scan Inkomensondersteuning. De rekenkamer heeft deze bestuurlijke reactie met tevredenheid gelezen. Uit de bestuurlijke reactie spreekt dat het college de bevindingen en conclusies van de rekenkamer herkent en grotendeels onderschrijft. De rekenkamer is blij dat het college met onze aanbevelingen uit het briefadvies aan de slag wil gaan. Het is goed om te lezen dat het gebruik van een aantal inkomensondersteunende regelingen in 2023 fors is toegenomen. Wij adviseren de raad om de uitvoering van de plannen van het college volgend op ons briefadvies, de komende tijd actief te volgen.